A° 1851. VRIJDAG den 18. Julij. N.° 86.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT.

ALGEMEEN ADVERTENTIEBLAD.

OOST-INDIË.

BATAVIA.

Den 9. Meij is ter reede van Batavia aangekomen Zr. Ms. stoomschip Phoenix, aan boord hebbende Z. Exc. den benoemden Gouverneur-Generaal. Den volgenden dag heeft de intrede van Z. Exc. plaats gehad. Bij het afsteken der sloep werd, zoowel van de Phoenix als door het wachtschip Nehallenia en de andere ter reede liggende oorlogsvaartuigen, een saluut van 21 schoten gegeven, alsmede van de zeebatterij, terwijl de trompet gestoken werd. Aan wal gestapt, werd Zijne Exc. door eene deputatie naar het rijtuig begeleid, hetwelk met zes paarden bespannen was. Bij het afstappen aan het hotel Rijswijk hieven de stafmuziekanten het volkslied aan.

Des avonds gaf Z. Exc. de Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, ter eere van den benoemden Gouverneur-Generaal, een gala diner, waartoe de voornaamste civiele en militaire autoriteiten genoodigd waren.

Op den 12. geschiedde met de gebruikelijke eerbewijzingen de overgave van het bestuur over deze gewesten. Vóór die overgave, is de heer mr. J. F. W. van Nes, in dezen van Indië, door Z. Exc. den Minister van Staat, Gouverneur-Generaal, geïnstalleerd als vice-president van den raad.

De aftredende Gouverneur-Generaal is des namiddags ten 5 ure naar Buitenzorg vertrokken. (R. C.)

ITALIË.

TURIJN 12 Julij.

De Koning heeft den advokaat G. Deforesta tot minister van justitie benoemd.

De Osservatore Romano deelt eene bekendmaking van den Oostenrijkschen kommandant van Imola mede, volgens welke, elk, die een blaauw lint om den hoed draagt of zich met een verdacht gezelschap inlaat, onmiddelijk 50 stokslagen zal ontvangen.

ROME 7 Julij.

Den 5. Julij is de Koning van Napels met zijn gezin van Castel Gandolfo naar zijne hoofdstad terug gekeerd. Hier wil men weten, dat de Koning Napelsche troepen den Paus heeft aangeboden.

— Een hoog geplaatste prelaat, de eerste Custos van de Vatikaansche bibliotheek, Mons. *Andrea Molza*, heeft zich gisteren van het leven beroofd, om dat hij vele codices miste.

— Gisteren, werden de lijken van 3 Fransche soldaten in den Tiber gevonden.

SPANJE.

MADRID 10 Julij.

Een hevige brand heeft de wijk der Hoogeschool geteisterd. Eergisteren morgen uitgebarsten, heeft ze met een fellen wind 25 uren voortgewoed. Een en twintig huizen zijn vernield; maar wat meer is, verscheidene personen zijn slagtoffers geworden. Reeds spreekt men van 6 dooden. De schade is nog niet te berekenen, doch wordt op een paar millioen gulden begroot. De koningin heeft bij deze gelegenheid een heerlijk antwoord gegeven, toen men haar zeide, dat het moeijelijk zoude wezen, de geledene verliezen goed te maken: „maar als mijne schatkist niet voldoende is, heb ik dan geene juweelen, waarover ik kan beschikken, als het geldt de tranen van zooveel ongelukkigen weg te vagen?"

MADRID 12 Julij.

Per telegraaf gisteren avond. Het ontwerp van wet op de regeling der schuld is met 151 tegen 52 stemmen bepaald goedgekeurd.

DUITSCHLAND.

WEENEN 12 Julij.

Onze beroemde hoogleeraar *Hammer*, president der Akademie, heeft onder de vele ridderorden ook die van den Chach van Perzië, de leeuw- en zonne-orde, ontvangen. De Chach heeft hem wel het diploma doen geworden, maar de decoratie niet, welke dan ook zeer kostbaar is, bestaande in een gouden leeuw door eene zon van diamanten bestraald. De Chach schijnt tot het bezuinings stelsel te behooren. Zoo zond hij onlangs 500 dukaten voor physische instrumenten voor de akademie te Teheran. Toen men echter den gezant alhier beduidde, dat de Perzen voor zoo weinig geld ook weinig physica zouden leeren, werd die som echter verdubbeld. De echtgenoot van professor *Hammer*, haren man toch gaarne met de kostbare Persische ridderorde willende zien pronken, heeft de decoratie alhier van hare eigene diamanten laten vervaardigen. Onze president-minister prins *van Schwarzenberg* heeft hem den titel van *Excellentie* aangeboden, indien hij zijn anti-jesuitisch-werk over den kardinaal *Clesel* zoude staken. De hoogleeraar heeft dit aanbod van de hand gewezen. Deze gebeurtenis strekt den hoogleeraar tot eer, terwijl het den geest van onze regering leert kennen.

— De aula der Universiteit blijft nog eene kazerne, en de faculteiten zijn door de geheele stad verspreid, ten teeken, dat de werking der Universiteit van een middenpunt niet gewenscht wordt.

— Op de reis van den Keizer door Galizië zal Z. M. ook de zoutwerken van Wieliczka bezoeken; aldaar worden vele toebereidselen tot ontvangst van den monarch gemaakt.

— Bij eene Keizerlijke amnestie zijn kortlings 15 staatsgevangenen uit de vesting Munkacs ontslagen. Er bleven in die vesting nog 45 personen in hechtenis, waarbij 26 officieren.

— 5 pCt. 97; $4\frac{1}{2}$ pCt. 85; Bank. 1238.

FRANKFORT 14 Julij.

De Oostenrijksche luit.-veldmaarschalk *v. Schmerling* en de Pruissische overste *v. Waldersee* zijn heden van hier vertrokken, om, namens de Militaire Bonds-commissie, de Bondsvestingen Rastatt en Ulm te inspecteren.

HAMBURG 15 Julij.

Graaf *Reventlow-Criminil* is van hier naar Koppenhagen ontboden, waarschijnlijk om hem over het nieuwe ministerie te raadplegen. Volgens eenige berigten, duurt de ministeriële krisis in Denemarken nog voort; doch volgens andere, is het ministerie benoemd, als graaf *Moltke*, president, zonder portefeuille, *Sponneck*, financie, *v. Reedtz*, buitenlands, enz.

— Daar Brazilië den oorlog met Buenos Ayres voorziet, worden hier en elders vele soldaten voor dat gouvernement aangeworven. Den 13. is van hier weder een vaartuig met 150 man naar Rio-Janeiro vertrokken. Van hier en van Altona zijn reeds 10 vaartuigen met manschappen derwaarts gezeild.

— De Kroonprinses van Zweden, Prinses *Louise* der *Nederlanden*, bevindt zich in gezegende omstandigheden. Op last der regering, zullen in alle kerken gebeden worden gehouden voor de gelukkige bevalling van H. K. H.

ENGELAND.

LONDEN 15 Julij.

Het groote bal, gister op het paleis van Buckingham gegeven, was schitterender nog dan een der vorige. Er waren 1700 genoodigden.

De grootvorst *Constantijn* van Rusland wordt weldra hier verwacht, ter bezigtiging der tentoonstelling.

In het Statistiek-genootschap te Londen, heeft de heer *Neison* gelezen over de sterfelijkheid onder de menschen van onmatige levenswijze, en wel bepaaldelijk over die der dronkaards. Hij schatte de sterfelijkheid onder dronkaards driemaal grooter dan die bij menschen van matige levenswijze. Bij dronkaards tusschen 20 en 30 jaren was zij vijf maal — in de volgende 20 jaren vier maal grooter dan gewoonlijk. Een jeneverdrinker van 20 jaren had de waarschijnlijkheid, dat hij nog 15 jaren kon leven. Bij gewone levenswijze zou die 44 jaar zijn. Een dronkaard van 30 zou volgens 13 jaren, en een van 40 misschien 11 jaar kunnen beleven, terwijl de kans van bij matige levenswijze 36 en 28 jaren beloofde. In Engeland en Wallis werden 64,000 dronkaards gevonden, waaronder 11,223 vrouwen. Men heeft er alzoo op de 74 mannen één dronkaard en op de 434 vrouwen ééne jeneverdrinkster.

— Gec. $96\frac{1}{8}$ à 97; Bank 214 à 215; Holl. $2\frac{1}{2}$ pCt. $59\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$; Russ. $4\frac{1}{2}$ pCt. $100\frac{1}{4}$ à $\frac{3}{4}$; Sp. 5 pCt. $21\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$; 3 pCt. $38\frac{3}{4}$ à 39; Mex. $32\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$.

FRANKRIJK.

PARIJS 14 Julij.

De wetgevende vergadering heeft in hare zitting van heden het eerst de zaak der Grondwetsherziening in behandeling genomen. De menigte op de tribune vereenigd was niet buitengewoon groot; men vond er weinig meer dan het gewone getal toehoorders, zoodat Parijs zich weinig aan de beraadslaging laat gelegen liggen.

Bij den aanvang begon de heer *Dupin* met eene toespraak, waarin hij de vergadering aanmaande toch met gematigdheid en geduld de beraadslagingen te volgen.

De heer *Payer* begon het eerst, doch verkreeg weinig bijval. Hij deed zien dat gedurende de monarchie veel meer opstanden waren ontstaan dan gedurende de republiek. Men heeft hem echter de gelegenheid niet gelaten, dit systeem te ontvouwen, want de algemeene verveling deed een gedruisch ontstaan, dat hem onverstaanbaar maakte. — De heer *Berryer* werd daarna verwacht, doch de legitimisten hebben de opening van den herzienings-strijd hier aan den heer *de Falloux* toevertrouwd. Deze heer heeft bestreden het denkbeeld der demagogen om eerst de kieswet van 31 Mei in te trekken, en daarna over grondwetsherziening te spreken. Overigens heeft hij het principe der monarchie niet boven dat der republiek getrokken, doch hij heeft de woorden van den heer *Thiers* omgekeerd en gezegd, dat de republiek

niet datgene was wat Frankrijk het minst verdeelde [illegible], maar die het toeliet om lang verdeeld te blijven. Zijne rede [illegible] welsprekend, doch van niet groote [illegible]. Na hem wachtte men generaal Cavaignac op de tribune, doch men zag er den heer [illegible] op [illegible] een oorlog tegen het Elysée [illegible] door den heer de Falloux reeds aangevangen [illegible]. Deze spreker [illegible] discours van den president [illegible] dezelfde [illegible] als bij den eersten spreker zich spoedig bij de vergadering herhaalde, en hij dus genoodzaakt werd, te eindigen. Tegen 5 ure betrad [illegible] de vergadering [illegible] en ronde toespraak [illegible] dat hij niet zeer gelukkig was met zijne aanhaling van de geschiedenis van Frankrijk, [illegible] de monarchie [illegible] en dat [illegible] de republiek haar alleen toekwam. Intusschen men hoorde hem voortdurend aan, en gaf hem dus gelegenheid om [illegible] te zeggen: „De Constitutie is ons goed, en dat gij (de meerderheid) haar afkeurt, en wij zullen haar handhaven [illegible] de pogingen tot herstelling van het Koningschap zouden gelukken [illegible]. Gij zult u gelukkig achten [illegible] de bescherming derzelve Constitutie te kunnen stellen, die gij thans wilt vernietigen." — Ten 7 ure werd de zitting opgeheven.

PARIJS 15 Julij.

In de zitting van heden hebben alleen republikeinen het woord gevoerd, de heeren *Coquerel*, *Grévy* en *Michel* van Bourges.

De heer *Coquerel* heeft niettemin gesproken voor de herziening. Hij heeft verder zoowel de legitimiteit als de leer van generaal *Cavaignac* bestreden, en zich republikein genoemd, met een weinig voorliefde voor den President, maar bepaalden tegenstander van diens magtsverlenging. Het republikeinsch stelsel heeft hij zuiver christelijk genoemd, omdat het Evangelie geheel republikeinsch is. Daarom ziet hij ook in de toekomst de republiek gevestigd in Frankrijk en overal. Ten slotte heeft hij de bloedige heerschappij van 't schrikbewind en de overheersching van het Keizerrijk geschetst, om eindelijk uit te roepen dat slechts Frankrijk zelf het zou durven onderstaan de grondwet te schenden. Niet alleen weêrsprak de heer *Coquerel* zich elk oogenblik, maar bij geene enkele partij vond hij bijval. Kon het anders, nu hij alle factie aanviel? Toch had hij goede opmerkingen, toch deed hij er en dan waarheden kennen, die in de praktijk meer te stade komen, dan de schoone volzinnen van den heer *de Falloux*.

De heer *Grévy* heeft met kracht en beleid de herziening en de regterzijde bestreden. Hij is door zijne tegenpartij steeds geacht, om zijne gematigdheid; dit gevoelen heeft hij heden bevestigd. De herziening verwerpt de heer *Grévy*, als de kroon op alle maatregelen door de meerderheid genomen tegen de vrijheid en de republikeinsche instellingen. Hij heeft het onmogelijk genoemd, dat ten gevolge der wet van 31 Mei 5 à 6 millioen burgers het werk zouden gaan verbeteren en herzien van 10 millioen. Hij heeft er wrake over geroepen, dat door de wetten op vereeniging en drukpers het den mensch niet meer was gegeven zijnen evenmensch zijne gedachten vrijelijk te openbaren. Eene ongesteldheid heeft den spreker verhinderd zijne rede te eindigen.

De heer *Michel* is na hem opgetreden en heeft zich overtroffen. Zulk eene bezadigdheid had men niet van hem kunnen wachten. Ook hij heeft het stelsel van gen. *Cavaignac* bestreden, dat de republiek zich niet liet bediscutionneren. Integendeel ze is het uitvloeisel van het vrije onderzoek. Hij heeft gevraagd, hoe het mogelijk was, dat de republiek was [illegible], nadat van lieverlede alle republikeinen uit de regering waren geweerd nadat de monarchisten zich meester hadden gemaakt van het budget? Hij heeft de behendigheid der koningsgezinden in dezen geroemd, maar hen tegens er opmerkzaam op gemaakt, hoe slecht ze altijd hunne zaken hebben behandeld, als ze een Koning hadden. Hij heeft er de zekerheid uit verkregen van het ongestoord bestaan der republiek. Toch heeft hij met lof den hertog *van Orleans* herdacht die groot gebragt in de school der omwenteling, [illegible] zijn leven: „'t is een groote en moeijelijke taak die den graaf *van Parijs* is weggelegd; hij zal eene maatschappij moeten hervormen en op nieuwe grondslagen vestigen, die thans wankelt op verminkte. — Hij zal een der werklieden zijn bij die maatschappelijke hervorming. Zij hij Koning, of slechts een [illegible] burger, [illegible] dat hij zijn tijd [illegible] dat hij [illegible] en uitsluitend dienaar zij van Frankrijk en van de omwenteling!" Ten slotte heeft hij aan de woorden van Napoleon herinnerd, die riep: Frankrijk moet [illegible] worden! [illegible] Morgen zal hij zijne rede vervolgen, om meer bepaaldelijk de herziening te bestrijden. De heer *Michel* heeft reeds eene eerste plaats ingenomen onder hen, die [illegible] hebben gestemd tegen de herziening, en hij zal eene eervolle plaats behouden onder derzelver verdere bestrijders.

In deze zitting [illegible] gelezen van generaal [illegible], waarbij deze zijn ontslag neemt als lid van de wetg. vergadering. [illegible] van Parijs [illegible] benoeming zeker van gevolg [illegible]

De fondsen zijn [illegible] 3 pCt. [illegible] 5 pCt. [illegible] Bank [illegible] Holl. [illegible] 4½ pCt. Belg. [illegible] Rom. [illegible] Russ. [illegible] Sp. [illegible] Port. [illegible]

BELGIË.

BRUSSEL [illegible] Julij.

Voor het hof van cassatie is heden de behandeling begonnen van het beroep tot cassatie door *[illegible]* graaf *van Bocarmé* tegen het hof van Henegouwen, waarbij hij veroordeeld is ter dood ter zake van vergiftiging van zijn schoonbroeder *Fougnies*.

Behalve den heer *de Paepe* heeft ook de heer *Dolez*, lid van de kamer der afgevaardigden, op zich genomen de middelen van cassatie nader toe te lichten; ze zijn ten getale van 10, waarvan drie betreffen de zamenstelling der Jurij.

Een groot aantal toehoorders woonde natuurlijk deze eerste zitting bij.

— Heden zijn in de kamer der Afgevaardigden de beraadslagingen begonnen over het budget van binnenl. zaken. Vooraf had de heer *Cools* het ministerie gevraagd naar inlichtingen over den staat der vestingen, die naar zijne meening zeer slecht moet wezen. De behandeling van dit vraagstuk is uitgesteld tot bij de beraadslaging over het budget van oorlog, ofschoon de minister *Rogier* reeds voorloopig heeft geantwoord.

BRUSSEL 16 Julij.

Nadat heden de heeren *Paepe* en *Dolez* de uiteenzetting der middelen van cassatie door den graaf *de Bocarmé* ingediend, hadden voortgezet, en de proc. gen. ze had bestreden, heeft het hof van cassatie ze allen *verworpen*.

— In de zitting van de kamer der Representanten heeft de heer *de Mérode* eene philippica gehouden tegen de beschaving: de machines, die de handen der werklieden gingen vervangen, de spoorwegen die aangelegd werden door de meest schoone landstreken, en de schoorsteenen van fabrieken, in welker plaats hij kerktorens wenschte te zien! Niet te min zijn de eerste afdeelingen van het budget goedgekeurd.

NEDERLAND.

's GRAVENHAGE 15 Julij.

HH. MM. de Koning en de Koningin hebben eergisteren bij Z. K. H. den Kroonprins van Wurtemberg op het groot stedelijk badhuis een bezoek afgelegd. De Prins heeft gisteren aan het diner ten Hove deel genomen.

— Het heeft Z. M. den Koning behaagd, uit H.D. bijzondere fondsen, eene gift van *f* 100 te verleenen aan de weduwen in de gemeente Pernis, die door het verongelukken van twee visschersvaartuigen van hare verzorgers werden beroofd.

— In de zitting van de Tweede Kamer van heden zijn de algemeene beraadslagingen over het ontwerp van wet, regelende het regt van vereeniging en vergadering, voortgezet en ten einde gebragt. — De minister van justitie heeft in het [illegible] de algemeene beginselen blootgelegd, welke bij het ontwerpen van deze voordragt [illegible] gehouden. Naar zijne overtuiging, [illegible] van den wetgever, nopens [illegible] wet vast te stellen, [illegible] van art. 10 der grondwet [illegible] gegeven. Hij toont [illegible] geweest is, bij deze [illegible] te nemen. Aan de [illegible] moet volledige [illegible] worden gelaten. Alleen wanneer de openbare orde [illegible] der maatschappij zulks vordert, [illegible] beperkt. Dat stelsel [illegible] 1848 [illegible] vergadering als het ware bestendigd. De minister ontwikkelt, dat de onderscheidene bepalingen van het ontwerp met die beginselen overeenkomen. Hij gelooft, dat men [illegible] aannemen, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat de vrijheid der drukpers, het regt van petitie, het regt tot interpellatie en de ministeriële verantwoordelijkheid [illegible] gestaan. Hij meent, dat het [illegible] over deze voordragt [illegible] is onregtvaardig. Hij kan niet toegeven, dat art. 10 der grondwet alleen op staatkundige vereenigingen of clubs zou slaan. Hij houdt het veeleer daarvoor, dat dit artikel eene algemeene strekking heeft. Hij gaat eenige algemeene aanmerkingen, in den loop der discussie gemaakt, na, en betoogt daarbij zijne gevoeligheid over sommige gebezigde uitdrukkingen, vooral dat er geene eerlijke uitvoering aan de grondwet zou worden gegeven. Hij beweert integendeel, dat dit ontwerp deze gewigtige aangelegenheid regelt op eene wijze, die naar zijne overtuiging het meest met de grondwet overeenstemt.

De heeren *Jongstra* en *Groen van Prinsterer* hebben den minister beantwoord en heden hunne bezwaren tegen het ontwerp ontwikkeld. Zij gaven daarbij te kennen, dat zij den minister alle hoogachting toedragen, maar dat dit hun niet kon beletten, [illegible] het aanhangig wets-ontwerp naar hunne overtuiging ongunstig te beoordeelen.

De ministers van justitie en van binnenlandsche zaken hebben de sprekers beantwoord.

Daarna zijn de algemeene beraadslagingen gesloten.

De commissie van rapporteurs heeft verslag gedaan op het wets-ontwerp tot onteigening ten algemeenen nutte. — De voorzitter stelde voor, de beraadslagingen over dat ontwerp te bepalen op aanstaanden Maandag. Dit voorstel is aangenomen, maar het heeft aanleiding gegeven tot een ander voorstel, dat door den heer *Ypey* gedaan werd, daartoe strekkende, dat na afloop der beraadslagingen over het ontwerp, nopens het regt van vereeniging en vergadering, als die over het ontwerp [illegible] de onteigening, [illegible] de twee naturalisatiewetten en de voordragt over de Maasvaartregten, de Kamer zal uiteengaan. De heer *Ypey* meende, dat er vóór de bijeenkomst in September aanstaande wel eenig reces mogt plaats hebben en dat het van belang was, dat dit nu reeds beslist werd. Dat voorstel is door den heer *Lotsy* ondersteund, doch door de heeren *van Goltstein*, *Dullert* en *de Fremery*, op onderscheidene gronden, bestreden. De heer *van Goltstein* verlangde de verschuiving van de beslissing van het voorstel. Dat was ook de meening van den heer *de Fremery*. De heer *Dullert* drong bijzonder aan, dat vooral wierd bepaald, wat er geschieden zou met de wets-ontwerpen, die wel in de afdeelingen zijn onderzocht, maar nog niet in beraadslaging gebragt. Ten slotte is het voorstel van den heer *Ypey*, met 37 tegen 24 stemmen aangenomen. Door die beslissing is alzoo uitgemaakt, dat, onder anderen de ontwerpen nopens het belastingstelsel, de ministeriële verantwoordelijkheid, de regterlijke organisatie, de voldoening der Russische schuld, enz. gedurende de tegenwoordige zitting niet in beraadslaging zullen komen.

Nadat de beraadslagingen over art. 1 waren geopend, ontstaat er een incident, dat aanleiding tot veel discussie heeft gegeven. — De heer *Poortman* stelde namelijk een amendement voor, om, zoo mogelijk, door gemeen overleg de wet te verbeteren en aannemelijk te maken. Art. 3 van het ontwerp behelst, dat iedere vereeniging, waarvan het oog-

… de … gezegd … De heer Poortman … dat men het vrije … in zijne … middelen … welke zij bezigt … zijn, is verboden." — Ten gevolge daarvan … den nog vele andere … amendementen … voor spreker die nadere wijziging … kunnen … de Kamer voordragen. … orde, naar de sectien … staan langdurige woordenwisselingen … is het voorstel aangenomen met 42 tegen 19 stemmen. De zitting is daarop tot morgen gescheiden.

— Uit het aan de Kamer door den minister van binnenlandsche zaken toegezonden verslag, omtrent den staat van het armwezen over 1849, blijkt onderanderen, dat er in dit jaar waren 6934 instellingen, strekkende ten behoeve of tot het verzorgen der armen. Uit een tienjarig overzigt blijkt, dat het getal dier instellingen van jaar tot jaar is toegenomen. Dit is echter grootendeels slechts het gevolg van verbeterde en meer volledige opgaven, en dus niet van de oprigting van zoovele nieuwe instellingen. Ook zijn in de opgaven over 1849 en latere jaren mede begrepen die, betrekkelijk tot de instellingen van weldadigheid in Limburg, in de opgaven over 1839 niet bevat … over het geheel, voor 1840 en later, eene aanmerkelijke vermeerdering vergeleken met 1839, veroorzaakt. Voor ondersteuning van behoeftigen in 1849 is besteed eene som van *f* 7,901,161.42.

De werkelijke uitgaaf voor armen is echter minder geweest, omdat onder die som zijn begrepen de kosten van verpleging in godshuizen en in gast- of ziekenhuizen, en daarin deze laatste behoorende gestichten voor krankzinnigen, van personen die of wier betrekkingen daarvoor betalen, en de kosten van verpleging van zieke militairen, behoorende tot het gasthuis te 's Hertogenbosch … van welke … het bedrag niet … der uitgaven, die, onder eenen anderen … instellingen aan de andere verstrekt, onder het geheel bedrag der uitgaven dubbel voorkomen. De genoemde som van *f* 7,901,161.42 bedraagt intusschen *f* 63,128.02 minder dan volgens het verslag over 1848, op dezelfde wijs berekend, in dat jaar is uitgegeven.

'S GRAVENHAGE 16 Julij.

In de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden is, na eene langdurige discussie, besloten, een aantal amendementen, door den heer *Poortman* voorgesteld op verschillende artikelen van het wets-ontwerp tot regeling en beperking van de uitoefening van het regt van vereeniging en vergadering, in de afdeelingen te onderzoeken, alvorens de beraadslaging over dat wetsontwerp voort te zetten.

Door de vergadering is besloten de beraadslaging over eenige naturalisatie-wetten te doen plaats hebben op Maandag, voor den aanvang der beraadslagingen over het wets-ontwerp betrekkelijk de … ten algemeene nutte, en na den afloop deze beraadslagingen over te gaan tot de behandeling van het wetsontwerp betrekkelijk de Maasvaartregten.

ROTTERDAM 16 Julij.

Verscheiden aanzienlijke ingezetenen dezer stad hebben besloten zich tegen de komst van Z. M. alhier tot de zamenstelling eener eerewacht te paard te vereenigen, en zijn verscheiden andere … korps … te vormen, om even als vroeger bij het bezoek van koning *Willem II*, … te fungeren.

MIDDELBURG 14 Julij.

Verleden Zaturdag … in den laten avond had te Oostburg een voorval plaats, even als voor eenigen tijd te dezer stede. Eene boeren-dochter van Retranchement, oud omtrent 17 jaar, op het oog gezond en wel, kwam met haar gezelschap in eene wagen van de kermis te Schoondijke in eene der herbergen dezer plaats, waar … gediend werd. Zij nam deel aan den dans, maar was naauwelijks begonnen toen zij nederzeeg. Men deed alle moeite … bij te brengen … was overleden.

…NGEN 14 Julij.

Met genoegen vernemen wij, dat de onlangs alhier tot stand gebragte *Afdeeling der Vereeniging tegen het Pauperisme*, aanvankelijk reeds eene wenschelijke deelneming en ondersteuning … zoo elders als hier. Zoo heeft onderanderen reeds Z. K. H. prins *Frederik der Nederlanden* … belangstelling … in deze Vereeniging en ten blijke van die belangstelling zich bij de Vereeniging doen inschrijven als buitengewoon lid, met toezending van eene aanzienlijke contributie voor dit jaar en gelijke toezegging voor den vervolge jaarlijks. Ook schijnt het voorbeeld van Groningen in dezen elders reeds aanleiding gegeven te hebben tot gelijksoortige vereeniging van krachten, zoo als reeds uit het vorig nommer zal zijn gebleken.

UTRECHT 17 Julij.

Het vervolg van 't verslag der zitting van de Staten onzer provincie van Dingsdag hopen we met het verslag der zitting van heden morgen in een afzonderlijk bijvoegsel mede te deelen.

— Gaarne willen we reeds kortelijks gewag maken van de vermakelijkheden, welke onze kermis onder anderen zal aanbieden. We spraken reeds van de tooneelvoorstellingen in den Schouwburg te geven. Dit jaar zal slechts eene Salon des Variétés, die van den heer *Duport* … We vertrouwen, dat ook haar een ruim bezoek zal ten deel vallen, en dat ze het loon zal ontvangen voor den ijver die ze toont in het bezoeken dezer stad.

Men verzoekt ons ook melding te willen maken van het Kunstkabinet van den heer *Galli…* uit Italië, de Menagerie van de HH. *Poisson & Co.*, het mechaniek Muzeum uit Parijs, en het Musée de Paris, die allen te Haarlem en elders ruimen bijval vonden.

— Men schrijft uit Assen: „Voorleden Vrijdag namiddag kwam Z. K. H. de prins *van Oranje*, onder geleide van zijnen gouverneur, den heer baron *de Constant-Rebecque*, te Assen aan, na eerst de kolonien der maatschappij van weldadigheid te Frederiksoord te hebben bezocht. Te Assen namen de reizigers hunnen intrek in het logement *de Gouden Roemer* van den heer *W. Somer*, doch verlieten het weldra weder, om het fraaije Asser bosch te bewandelen, dat den ook in verschillende rigtingen door hen werd doorkruist. … even weinig als op eene wandeling door de stad, werd herkend. Den volgenden dag bezochten zij Veenhuizen, en kwamen daarna te Assen terug, van waar zij des namiddags vier ure naar Veendam vertrokken, naar men zegt, met het doel, om Zondags te Winschoten te zijn, en van daar naar Delfzijl en vervolgens naar Groningen te reizen, om, na in deze stad eenen korten tijd te hebben vertoefd, de provincie Friesland te bezigtigen.

Naar uit Veendam van den 12. dezer wordt gemeld, waren de Kroonprins, H. D. gouverneur en een bediende aldaar den vorigen avond (met eigen rijtuig en postpaarden) aangekomen, en afgestapt in het logement *de Wildeman* … den logementhouder *D. E. Evers*. Na aldaar nachtverblijf te hebben genomen, was Z. K. H. den volgenden morgen naar Winschoten vertrokken, om aldaar … het monument van graaf *Adolf* te bezigtigen.

Z. K. H. schijnt overal op zijne reis het strengste incognito in acht te nemen.

(Naar men verneemt, is Z. K. H. Zondag te Winschoten geweest en vervolgens van daar naar Delfzijl vertrokken. H. D. wordt ook hier verwacht.)

— Men heeft te Amsterdam, na het scheikundig onderzoek van den heer *E. H. von Baumhauer*, de overtuiging erlangd, dat het water uit den op de Noordermarkt aldaar geboorden put goed drinkbaar is en dat alzoo de boring met den besten uitslag is bekroond. De put levert 250 vat water in de 24 uren; het water wordt verkocht voor 1 cent de emmer. De ondernemer en eigenaar, de heer *C. P. de Fries*, te Zeist, heeft vergunning erlangd tot het boren van vijf andere putten.

… Algemeene Vergadering van de Ned. Vereeniging tot afschaffing van sterken drank, aldaar gehouden den 9 en 10 dezer. De heer Dr. *P. Harting*, Hoogl. te Utrecht, opende die vergadering in de Luthersche kerk, met eene belangrijke redevoering. De spreker herinnerde zijne hoorders nog eens … dat in één jaar aan sterken drank wordt verbruikt, en beweert dat *geheele afschaffing* noodig is. Een matigheidsgenootschap kan op den duur niet bestaan, wijl er voor *matigheid* geene juiste bepaling kan worden gegeven. Het was vooral verblijdend, zegt de … *Cour.* dat het … Matigheids-Genootschap, sterk 2000 leden, zich onder zekere bepalingen aan het Afschaffings-genootschap aansloot, en … en beschouwen zal.

DEN HELDER 15 Julij.

Te Texel binnen: *N. Holland*, kapt. *Overeem*, … *Anna Maria Henrietta*, kapt. *Zeilstra*, beide …

… 15 Julij.

Gisteren zijn binnengekomen: Zr. Ms. schoener … *de Vos*, luit. ter zee 1e kl. *de Vries*, van Suriname, de *Jacatra*, kapt. *Buys*, van Banjoewangie, enz.

ADVERTENTIEN.

(5210) Getrouwd:

… Baron VAN REEDE tot … VAN AASTEIN en

A. H. … GILLOT.

… Dr. … VOORTHUIJSEN …

en

C. J. GILLOT.

Utrecht den 17 Julij 1851.

(5211) Bevallen van een ZOON en eene DOCHTER A. G. J. LIEFRINK, geliefde echtgenoote van J. W. A. VAN IJSENDOORN.

Utrecht den 16 Julij 1851.

(5212) … te Utrecht, … in den ouderdom van ruim 80 jaren, Mejuffrouw A. BENTINCK.

(5213) Gevoelig voor de menigvuldige bewijzen van deelneming, ons betoond gedurende de ziekte en het overlijden van onzen geliefden … Dochter, betuigen wij … dank …

Utrecht den 15 Julij 1851.

… G. VUIJSTINGH.

W. J. VUIJSTINGH …

… LAMMERS VAN BUEREN.

(5214) Voor de persoonlijke en schriftelijke bewijzen van belangstelling bij gelegenheid der bevalling zijner echtgenoote betuigt de ondergeteekende, ook namens haar, zijnen hartelijken dank.

Utrecht 17 Julij 1851.

Mr. C. L. SCHÜLLER TOT PEURSUM.

(5215) Die iets te vorderen hebben van- of verschuldigd zijn aan den … Jonkvrouwe A. … overleden te Utrecht den 25 Februarij 1851, gelieven daarvan opgave te doen vóór of op den 15 Augustus 1851, ten kantore van den Notaris J. H. VAN SCHERMBEEK, te Utrecht.

OPENBARE AANBESTEDING.

(5216) Het Gemeentebestuur van Bunnik zal op Vrijdag 25 Julij 1851, des voormiddags ten elf ure, in het Gemeentehuis aldaar publiek aanbesteden: het … en vernieuwings-werken aan het SCHOOLGEBOUW. Het bestek … ter inzage liggen in het Gemeentehuis te Bunnik, alsmede te Vechten; terwijl op Donderdag 24 Julij, des voormiddags van 9—12 ure, de noodige aanwijzing in loco zal worden gedaan.

Bunnik 17 Julij 1851.

Utrechtsche Schouwburg.

Met toestemming van het Edel Achtbaar Bestuur dezer Stad, zullen de Koninklijke Zuid-Hollandsche Tooneelisten, onder Directie van den Heer **A. PETERS**, de eer hebben te geven op MAANDAG 14 JULIJ 1851,

EEN GUNSTIG OOGENBLIK,

Blijspel in drie Bedrijven, naar het Hoogduitsch, door *J. VAN BEEK*.

NOOIT ALHIER VERTOOND.

GEVOLGD DOOR
HET BRONZEN PAARD
EN DE
TOOVERRING,

— OF —

EENE UIT DE DUIZEND EN EENE ARABISCHE NACHTVERTELLINGEN,

Chineesch Ballet Pantomime (Arlequinades) in twee Bedrijven, gecomponeerd en gemonteerd door *L. W. Hamacher*, muziek van *Auber*, gearrangeerd door den heer *J. Roest*, Orchestmeester aan den Kon. Schouwburg, aanverd met nieuwe expres hiertoe vervaardigde Decoratien, geschilderd door den heer *Plaat* kunstschilder te Amsterdam. Vlieg- en Tooverwerken, nieuwe Costumen en verderen Toestel.

Het Orchest zal zamengesteld zijn uit Utrechtsche Meesters.

Prijzen der plaatsen: Boven-Loge *f* 1,99. 1e Rang *f* 1,40. 2e Rang *f* 1,20. Parterre *f* 1,00 4e Rang *f* 0,60. Gaanderij *f* 0,40.

Onderofficieren en Militairen half geld.

Aanvang precies te 8 ure.

De abonnementslijsten worden heden, Vrijdag, gesloten.

NATIONAAL TOOVERPALEIS
VAN DE FAMILIE BAMBERG,

Staande met eene geheel nieuwe door gas verlichte Schouwburg-Tent op het Vreeburg. (Schouwburgzijde.)

(5246) *.* Op aanstaanden Zaturdag, den 12 dezer, de Eerste Voorstelling en verder gedurende de Kermis, twee Voorstellingen dagelijks, 's namiddags ten 4, en des avonds ten 8 ure; de groote avond Voorstelling bij schitterende verlichting precies ten 8 ure. Groote en nieuwe Soirées in de Goochelkunst, te geven door den op nieuw gebrevetteerden Hofmechanicus *Bamberg*, Séance in de Grieksche Tooverkunst, uitgevoerd in een prachtig Grieksch costuum en ontbloote armen, door *Tobias Bamberg* (de zoon). La suspension Ethéréene, door de jonge jufvrouw *Elisabeth Bamberg*; tot slot zal de Hofmechanicus zijne jongste dochter op een geheel ongedekte tafel, staande in het midden van het tooneel weggoochelen, en haar alzoo voor de oogen van het publiek onzigtbaar maken. De Voorstelling, welke dagelijks ten 8 ure zal plaats hebben, is zeer geschikt om jonge heeren en jongejufvrouwen uit den fatsoenlijken stand een zeer frisch en onschuldig kermisvermaak te doen genieten. De groote biljetten vermelden alles breedvoeriger, terwijl kleine programma's gratis aan de tent verkrijgbaar zijn.

MUSÉE DE PARIS.

(5216) *.* Bestaande in *modellen* van nieuwe uitvinding, waarbij voornl. de: HYDRO-UITBROEDER. — DE LOCOMOTIVE AÉROSTATIQUE; LUCHTSCHIP, waarmede 500 personen te gelijk kunnen vervoerd worden, met eene snelheid van 50 mijlen per uur. — Een door Mechaniek daargesteld PERPETUUM MOBILE. — En nog eenige andere Kunstvoorwerpen. — Tot vermaak een:

THEATRE PITTORESQUE

of het doel der

BOOG - SCHUTTERS.

In dit *Museum* zal men vele en vermakelijke voorwerpen aantreffen, hetzelve is dagelijks van 's morgens 11 tot 's avonds 10 ure te zien in de *Rustique Kiosk* geplantst op het VREEBURG, de 5de Tent van den Schouwburg.

GROOTE MENAGERIE
VAN PARIJS,

op de Tent op het Vreeburg.

(5229) *.* De Directeuren van deze Menagerie, komende van 's Hage, Leyden en Delft, hebben de eer aan het geëerde publiek te berigten, dat hunne eerste Voorstelling zal plaats hebben op Donderdag 10 Julij des avonds ten 8 ure, zullende alsdan de Voeding geschieden en de werkzaamheden van Madame POISSON met den Leeuw, de Hyena's en den Wolf, welke werkzaamheden met den grootsten bijval op de 's Gravenhaagsche Kermis door de Koninklijke Familie zijn bewonderd. P. POISSON & Co.

NB. Het abonnement is gedurende de Kermis . . . . .

BEWEEGBARE WASFIGUREN EN AUTOMATEN

WAARIN DE WERELDBEROEMDE

MECHANISCHE OLIFANT EN DE GROOTE MOGOL,

een buitengewoon meesterstuk der werktuigkunde,

(5221) *.* Voorts een aantal door Mechaniek beweegbare gegroepeerde en enkele Personen, voorgesteld in plastieke tafereelen uit de algemeene geschiedenis en het dagelijksche leven. — Dagelijks van des namiddags 3 tot des avonds 10 ure te zien, in het nieuwe groote 110 voet lange Lokaal, geplaatst op het VREEBURG, het eerste van den Schouwburg.

UIT DE HAND TE KOOP,

(5222) *.* eene nette THEE- en TABAKSWINKEL, met de goederen, als Doozen, Bussen, Winkelkasten, enz. Te bevragen bij de wed. de BRIEDER, Singel, tusschen de Waardpoortbrug, over de Bierbrouwerij *de Kroon*.

(5223) *.* D. TEEDWESSEN, R. C. Instituteur, heeft de eer aan Ouders en Voogden te berigten, dat er met den nieuwen cursus van onderwijs, na de vacantie, in zijn Instituut, behalve de Hollandsche en Fransche, ook de Engelsche en Duitsche talen zullen kunnen aangeleerd worden. Daar hij van de WelEd. Achtbare Heeren Burgemeester en Wethouderen der stad vrijheid bekomen heeft, om Kost-jonge-heeren te houden, zal hij zich belasten met de opleiding van dezelven voor de Academien van Breda en Delft en voor den handel en verder met het aanleeren van datgene, wat kunst en smaak in eene beschaafde opvoeding vereischen.

DEPOT VAN INLANDSCHE MACHINAAL GEBREIDE GOEDEREN.

(5224) *.* In bovenstaande Depôt, in welks Fabrijk alleen Nederlanders werkzaam zijn, zijn verkrijgbaar gesteld alle soorten van Onderkleederen, voor Mannen, Vrouwen en Kinderen, ook gemaakte Mans-bovenbroeken, Kinderjurkjes, Slaapmutsen in vele soorten, tot zeer geringe prijzen.

Alle bestellingen naar model worden aangenomen en binnen 4 à 5 dagen bezorgd.

Geene rondventers, onder welken naam ook, loopen met goederen van het Inlandsche fabrikaat langs de huizen.

VAN GENDEREN, Wz.
Schoutensteeg, No. 132.

ATTENTIE!!!

(5225) *.* De ondergeteekenden beberigten, door deze het geëerde publiek, zoo binnen als buiten de stad, dat zij wederom dit jaar niet met eene Kraam op de Kermis, zoo als vroeger, zullen zijn uitgepakt, maar evenwel hun Magazijn ruim voorzien hebben van alle soorten van PARAPLUIS, PARASOLS en BADINES, tevens berigten zij, dat, om rede het ongunstige saizoen, bij hen de Parasols tegen zeer lage prijzen verkocht zijn en hen nog een groot assortiment overblijvende besloten hebben dezelve tegen en sommigen beneden *Fabrijksprijzen* af te leveren, en daar zij niets onbeproefd zullen laten het geëerde publiek op de promptste en civielste wijze te behandelen en ook door hun *profitable aanbod*, vleijen zij zich, hun Magazijn met een ruim bezoek vereerd te zien.

P. TRONDY & Co.
Oude Gracht, tusschen de Stadhuis- en Bezembruggen, Lett. D. No. 39.

ILLUMINATIE-GLAZEN.

(5226) *.* Die genegen zijn *franco* Rotterdam te leveren ILLUMINATIE-GLAZEN, met of zonder Vet, gelieven zulks zoo spoedig mogelijk, onder opgave van hoeveelheid, *franco* op te geven onder Letters ... aan den Boekhandelaar H. VAN GOGH, te Rotterdam.

ECHTE HANDSCHOENEN VAN TYROL.

(5227) *.* De ondergeteekende is ruim voorzien van alle soorten van Heeren-, Dames- en KINDERHANDSCHOENEN, fijne gemsleêren Broeken, Borstrokken, Beddenlakens, en Bretels, alles tot de minst mogelijke prijzen.

Recommandeert zich minzaam in de gunst van het geëerde publiek.

KARL WIMPISSENGER, uit Tyrol.
Staande met de Kraam op het St. Jacobskerkhof.

NIEUWE HARINGBERIGT.

(5128) *.* P. VAN DEN BOSCH op den hoek van de Vischmarkt naast het Stadhuis, berigt weder ontvangen te hebben, een uitmuntende partij beste Nieuwe groene, of zoogenaamde Haagsche HARING, à 12½ en Ordinaire 10 centen het stuk, dezelven zijn vet, niet te zout en extra goed tot verzending, zonder bederf, alsmede Schoonhovensche Zalm, Nieuwe Zoutevisch die extra blank is, en Bergsche Ansjovis à 60 centen de honderd. Verzoekt hiervan Bestellingen. Ook zijn ... gunst en recommandatie.

BOTERPRIJS AAN DE WAAG TE LEYDEN,
Zaturdag 12. Julij. Van *f* 27 tot *f* 31.

GRAANPRIJZEN AAN DE BEURS TE LEYDEN,
Zaturdag 12 Julij.

Nieuwe Tarwe *f* 7,50 tot *f* 8,00. Nieuwe Rogge *f* 5,50 tot *f* 6,00. Gerst *f* 4,50 tot *f* 4,70. Haver *f* 3,60 tot *f* 4,20. Paardeboonen *f* 5,20 tot *f* 5,40. Duiveboonen *f* 5,80 tot *f* 6,00.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg.*)

Julij	Uren	Wind-rigting	kr.	Barom. op 0°	Ther. F.	Afwijk. v.h. temp.	Vochtigh.	Geregend	*Aanmerkingen.*
15	8	w.	3	752,95	62,2		0,65	0.1	Bewolkt.
	2	w.	2	54,76	58,6	— 8.5	85	0.2	Zwaar bewolkt.
	10	zw.	[illegible]	[illegible]	[illegible]		85	[illegible]	Bewolkt (*)
16	8	zw.	1	54,42	55,4		98	2.3	Zwaar bewolkt.
	2	nw.	2	54,99	61,2	— 10.8	66	3.8	Bewolkt.
	10	n.	0	57,43	51,8		95	0	Bijna helder.

(*) te 5½ u. onw. regen en hagel, te 10 u. weerlicht.

PRIJZEN DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 16 Julij 1851.

OMSCHRIJVING.			volgens de Societ. tot nut des Obligatie-Handels. van	tot	gebl.
NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2½	pCt.	58	58 11/16	58 9/16
dito dito	3	„	69	69 1/16	69 1/16
dito dito	4	„	90 1/16	90 3/16	90 1/16
Amortisatie Sijndicaat	3½	„	89	89 ¼	
Handel-Maats. 12 Julij			107	107 ¼	
Oost-Ind. Leening	4	„	88 ½		
Aand. Holl. Spoorweg			81		
FRANKRIJK.					
Certificaten	3		53 3/8	53 7/16	53 7/16
RUSLAND.					
bij *Hope en Comp.*	5	pCt.	107	107 ¼	107 ¼
dito 1828 en 1829	5	„	105 ¾	105 7/8	105 7/8
dito Cert. 1831 & 1833	5	„	95 ¼		
dito dito 1840	4	„	89 ¼	89 5/8	89 ½
Certificaten bij *Stieglitz*	4	„	88 7/8	89	88 7/8
dito Adm. te Lond.	4½	„	98 13/16	98 7/8	98 7/8
Certific. van Assign.	6	„	67 5/8		
POLEN.					
Aandeelen 1835 *fl* 500		„	149 ½		
Obligatien	4	„	78 ½		
SPANJE.					
Oblig. *Ardoin* £ 85	5	pCt.	16 ½	16 ¼	16 ½
„ „ £ 340	5	„	16 1/16	16 ¼	16 ¼
Onb. Stukken	5	„	16 1/8	16 3/16	
Obligatien	3	„	40 5/8	40 ¾	40 ¾
Binnenl. Schuld	3	„	36 ¾	37	37
Passive			6 ¾	6 7/8	6 7/8
Ardoin Coup.			8 ½		
OOSTENRIJK.					
Oblig. bij *Goll & Co.*	4	pCt.	66 ½	67 ¼	
Oblig. Metaliek	5	„	78 ½	78 ¾	
dito dito. N.	5	„	83 ½	83 ¾	83 ½
dito	2½	„	40 5/8	40 ½	
BELGIE.					
Certific. bij *Rotschild*	2½	pCt.	48 15/16	49	48 15/16
BRAZILIE.					
Geld. 1824, £ 100	5	pCt.	91 ½		
dito dito £ 200	5	„	89 ¾		
PORTUGAL.					
te Londen	4	„	35 5/16		
dito	4	„	34 13/16	34 7/8	34 13/16
AMERIKA.					
Ven. Obl. 6 pCt. „	3	„	31 5/8		
Mexico Obl. 1837 £ 100	5	„	29 ½	29 9/16	29 9/16

Maatsch. van Weld. 4 pCt. 77; Spanje Fr. ... 6 ¼, à 6 5/16; Den. te Lond. 100 1/8; Grieken 4 7/8, 5 3/8; Louis. 98.

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.

VERSLAG
VAN DE
ZITTING DER PROVINCIALE STATEN.

UTRECHT 18 Julij.

In de zitting der Prov. Staten van Vrijdag den 18. Julij is benoemd tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, in plaats van wijlen den heer Mr. J. W. H. Boeck, de heer

J. D. C. C. W. Baron d'Ablaing van Giessenburg.

Bij de eerste stemming verkreeg de heer *J. D C. C. W.* baron *d'Ablaing van Giessenburg* 16, de heer *P. A. M. van Oosthuijse van Rijckevorsel van Rijsenburg* 9 en de heer *W. H. de Heus* 7 stemmen, terwijl de heeren *G. Duuring*, Jhr. *W. E. Ram*, *Ph. v. Baron van Zuylen van Nyevelt*, *C. E. van Strijen* en *G. Mynlieff van Cleeff* elk een stem bekwamen, en er een briefje in blanco was.

De tweede stemming was verdeeld als volgt: baron *d'Ablaing van Giessenburg* 20, de heer *v. Rijckevorsel* 8, de heer *de Heus* 7 en de heer *v. Strijen* 1 stem, terwijl er een blanco briefje was, en er [illegible] door vermelding van den naam van den heer *d'Ablaing.*

ZITTING VAN 18 JULIJ.

Vervolg der zitting van Dingsdag den 15 Julij 1851.

De commissie, belast met het rapport op de voorgestelde subsidie tot verbetering des wegs van Soest naar Soesterberg, doet verslag bij monde van den heer *Laan*, en concludeert tot de aanneming van het voorstel van Gedep. Staten. Dit stuk zal ter griffie nedergelegd worden. — De zitting wordt voor een kwartier geschorst.

Bij de heropening der zitting is de heer *d'Ablaing van Giessenburg* niet tegenwoordig.

Thans is aan de orde de beraadslaging over het voorstel van Gedeputeerde Staten, tot de indeeling der tegenwoordige leden der vergadering, over de nieuw voorgestelde kies-districten der provincie.

De heer *Menso* meent, dat de thans voorgestelde loting tot indeeling der tegenwoordige leden bij de thans zamengestelde districten nog niet kan plaats hebben, dewijl de vergadering deze verdeeling niet heeft aangenomen, maar dezelve verklaart voor de beste naar hare zienswijze. Die indeeling zou eerst door de regering moeten bekrachtigd worden.

De Voorzitter merkt op, dat de zaak eerst na eene behoorlijke loting zal ten einde gebragt zijn, aangezien de [illegible] Staten te zenden, om [illegible].

De heer [illegible] zegt ook, dat dit besluit niet definitief is, maar nog moet bevestigd worden; de nieuwe wet toch op de kiesdistricten moet nog worden gemaakt en daarmede wacht de regering tot dat de Staten over de indeeling dier districten zijn gehoord.

Hierop het voorstel van Gedeputeerde Staten in omvrage gebragt zijnde, is hetzelve met 37 stemmen aangenomen. Tegen stemden de heeren mr. *F. van de Poll* en *H. Menso*.

Aan de orde is thans het rapport over de aanvrage van prof. *Visscher* tot eene subsidie voor de uitgave zijner geschiedenis des Vaderlands. — De Voorzitter brengt ter kennis der vergadering, dat genoemde hoogleeraar, kennis dragende van de conclusie der commissie Zijn HoogEdel Gestr. verzocht had, de vergad. te vragen, haar besluit nog uit te stellen tot na de uitgave van een gedeelte van zijn werk, opdat de leden daaruit zouden kunnen oordeelen, naar zijne behandeling van andere gewesten, welke verbetering hij met zijn werk beoogt.

De heer *Kien* stelt daarop de verdaging van een besluit deswege voor, waarin de vergadering toestemt.

Aan de orde is thans het rapport der commissie, belast met het voorstel van Gedep. Staten betreffende de aanhouding der veeartsen in prov. dienst. De Voorzitter stelt voor om, uithoofde van afwezigheid van den heer rapporteur, de discussie over dit onderwerp uit te stellen tot Donderdag 17 dezer. Conform besloten.

Aan de orde is thans de behandeling van het rapport der comm. belast met de Yssel-afsluiting, enz.

De heer *Menso* zegt, dat de Yssel eene rivier van den staat is, en dus eene zaak van algemeen belang. Voorleden jaar is aan de Staten het regt betwist zaken van algemeen belang als provinciaal belang te beschouwen, zoodat spreker in bedenking zou geven, om ook in deze geen subsidie te verleenen als een eigendom van den staat, hetwelk door den staat zelve moet worden onderhouden.

De heer *Ras* beweert, dat de staten zich niet aan inconsequentie schuldig maken, door daar te subsidieeren, waar de regering beweert, dat het een eigendom des staats is. Dit zou bepaald betrekking hebben op de subsidie voor de Hoogeschool, en te dien opzigte hebben de staten dit stelsel niet aangenomen. Bovendien verschillen de zaken: de subsidie voor de hoogeschool verlangde de Hooge regering niet, zooals de heer *Menso* zelve toen zeide, thans verlangt de regering die wel, zoodat ten dien opzigte eene subsidie kan worden verleend.

De Voorzitter is het met den heer *Ras* eens, en zegt bovendien dat de IJssel-kwestie hoofdzakelijk van belang is voor de provincien Zuid-Holland en Utrecht, en dat in weêrwil van dien de minister zich bereid verklaard heeft, de helft der kosten te dragen.

De heer *de Geer v. Oudegein* merkt hierbij op, dat de Staten van Zuidholland de zaak wel degelijk van provinciaal belang hebben beschouwd, en daarvoor reeds *f* 10,000 hebben voorgedragen.

Het voorstel der commissie in omvraag gebragt, wordt met 37 tegen 1 stem aangenomen. Tegen de heer *Menso*. (Absent de heer *de Louter*.)

Aan de orde is thans het rapport der commissie belast met het voorstel van Gedep. Staten tot verdieping van de rivier de Vecht.

De heer *Dolmans* merkt nog op, dat de bestendige diephouding dier rivier niet op enkele gemeenten behoort te drukken, en ook niet op de groote schepen, want de schepen hebben reeds zooveel te betalen, en door dezelve dus nog meer te bezwaren, zou men als 't ware de geheele scheepvaart naar Amsterdam over de Vecht kunnen bederven.

De heer *Laan* stelt thans voor, dat Gedep. Staten met de hooge Regering, de provincie Noordholland, de stad Amsterdam, en de aan de Vecht liggende gemeenten, in overleg mogten treden, om gezamentlijk te werken, onder toezegging dat de Staten van Utrecht ook wel daartoe zouden willen bijdragen.

De heer *v. Ackersdijck* merkt thans aan, dat de Staten eigentlijk niet moesten bijdragen, aangezien de Vecht groot nadeel aan de stad Utrecht had bezorgd. Vóór 1824 voeren de schepen niet verder dan tot Utrecht, terwijl de goederen in kleinere vaartuigen naar Amsterdam werden overgebragt. Het laat zich ligt begrijpen dat voor dien tijd dit groot vertier in Utrecht gaf. In 1824 werd die vaart voor groote schepen bevaarbaar gemaakt, en droeg Utrecht aanmerkelijk bij om dit plan te volvoeren. Kan men nu vorderen dat wij op nieuw zullen bijdragen dit werk tegen ons belang in orde te brengen; dat mogen we toch niet. Die vaart moet verbeterd worden, maar wij moeten dat niet doen, want voor de provincie is het niet van belang, wel voor die gemeenten die rondom de Vecht leggen, en het is dus billijk, dat die er toe bijdragen. Wij voor ons kunnen ons noch bezwaren met het uitdiepen, noch met het onderhouden.

De heer *P. v. d. Poll* meent hierbij te moeten opmerken, dat ook die gemeenten, wier vaarten in de Vecht uitwateren er belang bij hebben, dat de Vecht diep gehouden wordt, om daardoor de waterlozing te bevorderen. De uitdieping is dus niet alleen van belang voor den handel, maar ook voor den landbouw.

De heer *F. v. d. Poll* spreekt daarop meer in 't bijzonder over de Vecht als uitwateringsmiddel, en toont aan dat de provincie Utrecht als daadanig groot belang bij die vaart heeft, en vooral dat het water niet te hoog sta.

De heer *van Ackersdijck* meent uit het laatste gezegde een sub-amendement te moeten voorstellen, in aanmerking nemende dat de provincie de uitwatering tot onderwerp van hare deelneming kan doen strekken. Dit amendement, houdt in dat de vergadering besluit het onderwerp der Vecht als uitwateringsmiddel aan de Gedep. staten op te dragen, om deswege een nader voorstel te doen.

De heer *Kien* spreekt in den zelfden zin. Hij merkt aan dat de lust der schippers om de schepen steeds dieper te laden er veel toe bij gebragt heeft, om het ondiepe der Vecht eerder te gevoelen. Ook volgens hem, is de bevordering van de scheepvaart op dit water voor de prov. Utrecht van verwijderd belang, bij den afloop van het water heeft zij dit belang wel.

De heer *Hoytema* stelt voor de amendementen van de heeren *van Ackersdijck* en *Laan* in overeenstemming te brengen, en aldus in het gezamentlijk belang van beide bezwaren, Gedep. staten uit te noodigen een nader onderzoek te bewerkstelligen.

De Voorzitter meent dat hier 2 zaken vermengd worden, die wel in verband staan, doch die behooren afgescheiden te zijn. De aanleiding der discussie is ontstaan door de belemmeringen in gen. vaart, en dit staat met het door den heer *F. v. d. Poll* aangehaalde in het minste verband. Spreker heeft zich de zaak zoo voorgesteld, dat, indien men niet de noodige faciliteit aan de Keulsche vaart maakt, zij zich een anderen weg zal zoeken. Het is hier niet de vraag hoe het verlorene te herstellen, maar hoe te zorgen dat wij niet verliezen wat wij nog hebben.

De heer *F. v. d. Poll* beschouwt de uitdieping en uitwatering in het naauwste verband, want hoe dieper de vaart is, des te gemakkelijker neemt zij het water weg, en dus door de verdieping te bevorderen bereikt men ook het doel eener betere uitwatering.

De heer *Menso* wenscht beide zaken afzonderlijk behandeld te zien, en thans bij de noodzaak te blijven. Hij vraagt alleen of de uitdieping van belang is voor de provincie. De verandering in 1824 daargesteld, was een gevolg van het oogenblik: de regeringen der stad en provincie wisten toen ook wel dat het gevolg niet voordeelig voor Utrecht zou zijn, doch het gemeen belang moest wijken voor het bijzonder. Reeds verzendt Amsterdam veel over den Yssel naar Duitschland. Spreker meent dat kleine voordeel, 't welk de provincie nog aan de Keulsche vaart heeft, niet kan opwegen tegen de groote kosten van onderhoud, doch hij kan zich niet te min vereenigen met het voorstel van den heer *Laan*, als het meest met het algemeen belang strookende.

De heer *v. Beeck Calkoen* acht het noodzakelijk dat Gedep. Staten zich vooraf laten voorlichten of het in het belang van den goeden waterafloop wenschelijk is, de Vecht op 7 voet beneden het Utrechtsche peil te brengen, en meent dat de Staten de verpligting van uitdieping nog niet als onnoodig behooren te beschouwen, maar te doen afhangen van het nut 't welk de provincie er van hebben zal.

De heer *F. v. d. Poll* wil eene spoedige verbetering van dit water, en zegt, dat de toestand van de Vecht spoedige voorziening eischt, want vele plaatsen zijn reeds zoo ondiep, dat de schepen er op vast blijven zitten. Hoe dieper het water is, hoe spoediger het afloopt.

De heer *de Geer* spreekt in denzelfden zin.

De heer *de Heus* is hiervan even zeer overtuigd. Kleine belemmeringen, zegt spr., houden soms het water veel tegen. Men wil inlichtingen: die zijn reeds genomen; men zie deswege het rapport van den hoofdingenieur, dat zoo uitgebreid en zooveel licht verspreidt, dat dit punt weinig of geene opheldering meer behoeft. Bij de punten, door gen. hoofdingenieur opgegeven, wordt de verdieping als het eerst noodige aangegeven. Het zal dus het best zijn dien wenk ter harte te nemen, en dus de gelegenheid open te helpen stellen tot behoud van den handel en verbetering van den waterstand in de omstreken.

De Voorzitter merkt thans op, dat het voorstel der commissie is 1/4 in de kosten van uitdieping te dragen, welke op *f* 12,000 is berekend, en 1/3 tot onderhoud, en geeft nogmaals lezing van de amendementen van de heeren *Laan* en *Hoytema*. Dit laatste wordt het eerst in omvraag gebragt. Vóór stemden 27 en tegen 10 stemmen. Tegen de heeren *v. Winsheym*, *Schoenmaker*, *Strick van Linschoten*, *Geddes*, *Dolmans*, *v. d. Heijden*, *Taets v. Amerongen*, *de Heus*, *Kien* en *P. v. d. Poll*.

Hierdoor vervalt het amendement van den heer *Laan* en het voorstel der commissie.

Aan de orde is de behandeling van het rapport der commissie, belast met het voorstel betreffende de verdiepgelden van den Vaartschen Rijn.

Na eenige weinige discussien, aan welke de heeren *Broers*, *v. Asch v. Wijck*, *Storij v. Blokland*, *Metelerkamp* en *Menso* deel namen, voornamentlijk loopende over de al of niet dadelijke verpachting dier gelden en over de inhouds-berekening der schepen, wordt deze behandeling afgebroken, en verdaagd tot donderdag den 17. dezer aanstaande.

Zitting der Prov. Staten van Donderdag 17. Julij.

Tegenwoordig zijn 37 leden. Afwezig de heeren *F. v. d. Poll*, *Harmsen*, *v. d. Poel* en *van Merlenhoff*.

Wordt besloten de behandeling van het rapport der comm. over de provinciale opcenten, enz. te bepalen op Dingsdag aanstaande.

Tevens om de behandeling van het rapport der comm. belast met de prov. begrooting voor 1852 te bepalen op denzelfden dag.

Nog wordt besloten om de loting der leden voor de indeeling der nieuwe kies-districten te bepalen op morgen Vrijdag, na de benoeming van een nieuw lid voor de 1e Kamer.

De heer *Weijers* wenscht dat de vergadering morgen niet plaats hebbe. In omvraag gebragt, stemmen 7 leden daar vóór, 30 er tegen. Vóór de HH. *Kien*, *de Louter*, *Laan*, *d'Ablaing*, *v. d. Bergh*, *Strick v. Linschoten* en *Weijers*.

De commissie, belast met het rapport over de herziening van den Lekdijk, geeft daarvan lezing bij monde van den heer *v. Hoytema*. — Na de lezing van dit uitvoerig stuk, stelt de heer *v. Berkel* voor het te doen drukken, terwijl de heer *v. Asch v. Wijck* de behandeling dier zaak niet op Dingsdag aanst., zoo als door den Voorzitter werd voorgesteld, maar later bepaald wenscht.

Het eerste voorstel, tot drukken en verzenden, wordt aangenomen; het laatste met 31 tegen 6 stemmen verworpen. Vóór stemden de heeren *de Louter*, *v. Ittersum*, *d'Ablaing*, *v. d. Heijden*, *de Heus* en *v. Asch v. Wijck*.

De zitting wordt een kwartier geschorst.

Ten half twee ure vangt de zitting weder aan.

De Griffier doet lezing van een nader voorstel van Gedeputeerde Staten met betrekking tot de wijziging van het reglement op de heffing van het verdiepgeld op den Vaartschen Rijn, als gevolg der plaats gehad hebbende discussien over dit onderwerp in de Zitting van den 15. Julij ll.

En is het geheele reglement zoo als het nader gewijzigd is voorgesteld, met algemeene stemmen aangenomen.

Ten opzigte van het verder rapport der Commissie betreffende de verpachting van dit middel meent de heer *Menso* de bedenking te moeten opperen, dat in de vorige vergadering is gezegd, de opbrengst van de verdiepgelden volgens het nieuwe tarief eerst te leeren kennen, om daarna de verpachting te kunnen regelen. Hij wenscht dus het nieuwe reglement eerst een jaar van kracht te laten zijn alvorens men tot eene verpachting overgaat.

De heer *Broers* zegt, dat er bijna geen verschil in de tarieven is, ook volgens het oordeel van deskundigen. Al bestond echter dat bezwaar, dan zouden Gedep. Staten met de meerdere kennis, welke zij van die zaak bekomen hebben, dit bezwaar gemakkelijk kunnen oplossen.

De Voorzitter merkt hierbij op dat dit punt bij de vergadering van Gedep. Staten en bij de commissie bijzonder in overweging is genomen. Gedep. Staten thans geen bezwaar meer daartegen hebbende, willen de verpachting niet tegenhouden. Die trouwens in die verpachting belang stelt zal zich wel goed laten inlichten over het getal schepen en de gewone opbrengst, zonder dat hij die inlichtingen van Gedep. Staten zal behoeven.

De heer *Story van Blokland* doet de vergadering opmerken, dat aan Gedep. Staten het regt is gelaten, om, indien de verpachting niet genoeg opbrengt, dezelve niet toe te wijzen; ofschoon hij eerst tegen de dadelijke verpachting was, kan hij zich thans, dewijl zij geen bezwaar meer oplevert, daarmede vereenigen. Het getal schepen en de opbrengst zijn ook bekend.

De heer *Menso* doet na deze inlichtingen zijne bedenking vervallen.

Het voorstel ter verpachting wordt daarop aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van het rapport der Comm. belast met de herziening van de Prov. begrooting voor zooverre die het rijks-bestuur betreft.

De heer *Laan* spreekt tegen het rapport der commissie om het tractement van Gedep. Staten van *f* 1200 op *f* 1500 te brengen, en wenscht dat men liever daarover aan Z. Maj. een verzoekschrift inzende.

De heer *Ackersdijck* merkt op, dat dit slechts een ontwerp is, waarop 's Konings goedkeuring moet worden gevraagd, en dat het voorstel er dus wel kan op gebragt worden.

De Voorzitter stemt in de meening van den heer *Laan*, en zegt dat het tractement van *f* 1200 bij Konink. besluit is bepaald.

De heer *de Louter* zegt, dat dit besluit niet aan de Commissie is bekend geweest. Dat hij gelezen had dat de Staten van N. Holland een rekwest tot wijziging van dit besluit zullen inzenden, doch nadat de Comm. haar rapport had voorgelezen, en zou dus in overweging geven dit om de welvoegelijkheids-wille ook te doen.

De heer *Cortles* verzocht buiten stemming te blijven, als zijnde hier dit voor hem als lid van Gedep. Staten, van persoonlijk belang.

De Voorzitter merkt op, dat indien, volgens de meening der Staten, een persoonlijk belang geldt, Gedep. Staten dan buiten stemming mogen blijven.

De heer *Duuring* beschouwt het als geen personeel belang, want het betreft het tractement der Gedep. Staten, niet van eenig lid in het bijzonder.

De heer *Menso* merkt op dat volgens art. 61 der grondwet de bezoldiging van ambtenaren door den Koning wordt geregeld. Die regeling is geschied, en hij meent dus, dat de Staten hunne bevoegdheid zullen te buiten gaan wanneer zij daarin verandering op de begrooting brengen.

De heer *Hoytema* stelt eene wijziging voor: Wil men op de begrooting *f* 1200 uittrekken en zich bovendien bij adres aan Z. M. den koning wenden tot verhooging van die som, dan zou het eene in strijd zijn met het andere, en wenscht dus eerst te requestreren, en dan de som op de begrooting vast te stellen.

De heer *Kien* deelt in de zienswijze van den heer *Hoytema*, en voegt er bij, dat op de jaarwedde van Gedep. Staten geen verhooging kan worden gebragt, wel op de kosten voor vuur en licht, enz.

De heer *v. Ackersdijck* en *Broers* geven nog eenige kleine opmerkingen, waarna door den Voorzitter wordt in omvraag gebragt het voorstel om het tractement voor de Gedeputeerde Staten te brengen, zoo als dit door den Koning is vastgesteld, om daarna te vragen of de Staten nog wenschten te requestreren tot verhooging dier som. — Vooraf echter wordt met 19 tegen 18 stemmen besloten dat Gedep. Staten in dezen buiten stemming kunnen blijven. Tegen de heeren: *v. d. Bergh*, *Duuring*, *v. Kempen*, *v. Beeck Calkoen*, *v. Hoytema*, *A. J. de Beaufort*, *Meteierkamp*, *v. d. Heijden*, *Broers*, *F. v. d. Poll*, *Spengler*, *v. Asch v. Wijck*, *Munnicks v. Cleeff*, *v. Nooten*, *de Louter*, *Ackersdijck*, *v. Ittersum en Wetjers*.

Het voorstel om *f* 7200 op de begrooting te houden voor de 6 leden van Gedep. Staten wordt daarop in omvraag gebragt en met 27 tegen 4 stemmen aangenomen. Tegen de heeren *de Louter*, *v. Kempen*, *Strick v. Linschoten* en *Spengler*.

De vraag of men zich bij verzoekschrift ter verhooging van die som aan Z. M. zal wenden, wordt met 27 tegen 4 stemmen aangenomen. Tegen de heeren *v. Winsheym*, *Menso*, *de Heus* en *Vos*

Aan de Comm. met deze begrooting belast, wordt de taak opgedragen om dit adres op te stellen.

Na eenige discussien over het cijfer voor reis- en verblijfkosten der Staten wordt met 28 tegen 8 stemmen besloten de som van *f* 2100 daarvoor, niet aan te nemen, voor stemden de heeren *v. Winsheym*, *P. v. d. Poll* en *Vos*, en daarna zonder omvraag aangenomen, dien post op *f* 2200 te brengen.

De Concept-begrooting wordt daarop in haar geheel in omvraag gebragt, aan welke stemming Gedep. Staten weder deel nemen, en met 36 stemmen aangenomen. (De heer *v. Winsheym* absent).

Aan de orde is het rapport van de comm. belast met het voorstel tot subsidie aan het fonds van St. Catharijne te Utrecht. De conclusie van dat rapport is dat in geen geval de provincie verpligt was bij te dragen voor dat fonds. In omvraag wordt die conclusie met 36 tegen 1 stem aangenomen. Tegen de heer *Kien*.

Aan de orde het rapport van de commissie, belast met het voorstel van Gedep. Staten, om de veeartsen in prov. dienst hunne provinciale bijdrage te doen behouden.

De heer *van Berkel* bestrijdt het subsidiëren der veeartsen uit de provinciale fondsen, op grond van de vele geldelijke verpligtingen, die reeds op de provincie kleven, met het oog op de belangrijke subsidie, welke van de provincie zal gevraagd worden voor de verbreeding en uitdieping van den IJssel, en voor andere werken. Hij spreekt als zijne overtuiging uit, dat eene geldelijke toelage uit de provinciale kas tot hiertoe in 't algemeen niet gestrekt heeft tot opwekking van meerdere activiteit onder de veeartsen in 't belang van den landbouwenden stand; dat men [illegible] behoefde toe te passen om daardoor bij de veeartsen misschien sluimerende krachten op te wekken en te verhoogen. Spr. meende te meer geene vrijheid te hebben zijne stem ter gunste eener subsidie uit te brengen, wanneer hij nagaat, dat niet in *alle* provinciën subsidien gegeven worden, en dat in de uitgestrekte provincie Noord-Holland voor dat onderwerp niet meer dan *f* 1000 werd toegestaan, terwijl in onze veel kleinere provincie daarvoor *f* 2100 werd voorgedragen.

De heer *d'Ablaing* spreekt over het zware patent voor de veeartsen in tegenoverstelling van het kleine patentregt dat de beunhazen te betalen hebben, en tevens over de den veearts benadeelende verordening dat hij, met aangeven, wanneer hij bij besmettelijke ziekten geroepen wordt, om welke reden de boeren hem dan te huis laten en beunhazen roepen, omdat die niet behoeven aan te geven. Hij wenscht dus den Koning bij rekwest te verzoeken eene wet voor te dragen waarbij de uitoefening van de veeartsenijkunst wordt geregeld.

De Voorzitter zegt dat de commissie een gelijksoortig plan heeft voorgesteld, en beschouwt dan het voorstel van den heer *d'Ablaing* als een amendement daarop.

De heer *Ras* zegt in het midden latende het denkbeeld om zich bij adres hierover aan Z. M. den Koning te wenden, te moeten aanmerken, dat bij de regering reeds het plan bestaat om eene wet op de Veeartsenijkunde te maken, echter vindt Spreker het niet ondoelmatig, om tot bespoediging hiervan genoemd adres aan Z. M. te doen toekomen. De subsidie zelve echter is bestreden met het oog op vele subsidien reeds door ons gegeven; het eene goede doende, behoeft men het andere niet na te laten. Ook met het denkbeeld dat de waakzaamheid der veeartsen door niet subsidiering zoude opgewekt worden is hij het niet eens, en hij meent dat daardoor de veeartsen alle belangstelling zouden laten varen. Behalve dit ontstaat bij hem de vraag, of de veeartsen gehouden zijn de verpligtingen te vervullen, welke hun zijn voorgeschreven. Door het vervallen der commissien van landbouw, komt het spreker voor, dat ook die verpligtingen hebben opgehouden, en dat het dus goedwillendheid is, wanneer de veeartsen er aan voldoen. Spreker stelt dus voor bij de voor te dragen subsidie te bepalen, dat de veeartsen daarvoor gehouden zullen zijn aan de verpligtingen, welke bij de thans vervallen instructie zijn vastgesteld, te voldoen.

De Voorzitter moet hierbij opmerken dat wel de comm. van landb., maar niet de instructien voor de veeartsen zijn vervallen. De veeartsenij-school is niet [illegible]. De Gedep. Staten vervullen nu de werkzaamheden van de comm. van landb., en bovendien rust op de veeartsen de verpligting om aan den Commissaris des Konings al datgene op te geven wat bij reglement is bepaald.

Na dit aangevoerde vindt de heer *Ras* het beter dat bij zijn amendement worde gevoegd de woorden *zoo noodig*.

De heer *Ackersdijck* spreekt tegen het aangevoerde van den heer *van Berkel*, en zegt dat deze het *laissez faire* op de veeartsen heeft toegepast. Dat men dit doe bij de nijverheid, daar kan men zeggen *laissez faire*, laat hen op eigen krachten steunen, in het onderhavige geval komt het niet te pas. Het kwaad bestaat daarin dat de beunhazen niet geweerd worden. Als wij *f* 300 aan zes veeartsen geven, dat is *f* 50 aan elk, dan kan men doch daarom de vrees niet opperen, dat zij zullen inslapen. In het belang der provincie is het noodzakelijk dat wij hen ondersteunen. Spr. is het met den heer *Ras* eens, dat door het ophouden van de rijkstoelage de voorschriften van minder kracht zijn geworden en het dus noodzakelijk is dat de Staten dezelve kracht bijzetten.

De Voorzitter zegt dat nog onlangs onder Baarn een landbouwer tot *f* 20 boete is veroordeeld, omdat hij zijn ziek vee niet afzonderde, ten blijke dat de veeartsen nog wel degelijk op hunne verpligtingen letten. Spr. meent trouwens dat die verpligtingen niet het gevolg zijn der subsidie, maar aan het patent van veearts zijn verbonden.

De heer *van Berkel* beantwoordt den heer *Ackersdijck* door te zeggen, dat hij het *laissez faire* wel op de veeartsen, maar niet op de beunhazen heeft toegepast.

De heer *v. Asch v. Wijck* doet nog opmerken dat de Comm. van landb. ten duidelijkste heeft te kennen gegeven, dat bij het ophouden der jaarwedde, ook de verpligtingen der veeartsen hebben opgehouden en stemt dus voor het voorstel van den heer *Ras*. Hij meent hierbij nog te moeten aanmerken dat het voorstel ter subsidiering is ontstaan op uitnoodiging van deze vergadering aan Gedep. Staten, om te onderzoeken waarom zoo weinig gebruik wordt gemaakt van de veeartsen. Ter voldoening aan die uitnoodiging hebben Gedep. Staten die vraag aan het oordeel onderworpen van de Comm. van landb., die deswege een belangrijk rapport heeft uitgebragt, waarin zij het als noodzakelijk aangeeft dat de verschillende gemeenten in de bijdragen deelen voor de veeartsen. Gedep. Staten verklaren zich met het voorstel ter behandeling te vereenigen; maar waarom wordt er geen [illegible] op de andere denkbeelden door de Comm. van landbouw [illegible]. Spr. wenscht dus de stukken andermaal aan Gedep. Staten te zenden, om een bepaald voorstel te doen betreffende de andere punten door de commissie van landbouw opgegeven.

De Voorzitter vindt geen bezwaar in de verzending der stukken aan gedep. Staten, doch moet opmerken dat de beide andere punten niet aan het oog van dit collegie zijn ontsnapt. Echter heeft het niet noodig geacht de gemeenten met subsidiering te drukken, daar doch de inwoners der provincie het in allen gevallen moeten betalen.

De heer *van Asch van Wijck* trekt daarom zijn voorstel in.

De heer *F. van de Poll* zegt nog dat de veestapel geen particulier, maar van algemeen belang is. Hij wenscht veearts dus meer onder toezigt van het plaatselijk bestuur te brengen, om daardoor meer de belangstelling op te wekken.

De heer *Menso* vindt zich ook bezwaard om subsidie toe te staan, want de provincie is op eene ongelukkige wijze daar aan gekomen. Eerst bezoldigde het rijk de veeartsen, thans laat het die bezoldiging geheel aan de provincie over. Spr. wijdt verder uit over het onvoldoende getal en dus het onvoldoende gebruik der veeartsen. Ze wonen te ver af van al de gemeenten en zijn dus moeijelijk te krijgen en kostbaar. Er zijn er zes en er moesten er ten minste zestig zijn.

De Voorzitter wijst op het verslag van professor *Numan*, en op dat van den veearts van Baarn, den heer *van Dommelen*, in welke beide belangrijke stukken het nut der Veeartsenijkunde zoo klaar wordt opengelegd. Het is hier niet de vraag om door onze subsidie den veearts een ruimer bestaan te geven, maar bij te dragen tot het noodwendige van zijn bestaan. Ondersteunen wij ze niet, dan hebben wij er binnen kort geen een meer.

De vraag om de subsidie te behouden, wordt thans met 34 tegen 3 stemmen aangenomen. Tegen de heeren *van Berkel*, *Menso* en *Vos*.

Het voorstel van den heer *d'Ablaing* wordt met 35 tegen 2 stemmen aangenomen. Tegen de hh. *Menso* en *Vos*.

Aan de commissie met deze zaak belast, wordt thans opgedragen een concept-rekwest in te brengen.

De vergadering wordt verdaagd tot morgen.

UTRECHT bij L. E. BOSCH & Comp.

HOOFDSTUK III.

HUISHOUDING DER GEMEENTE.

Vereeniging en splitsing van gemeenten. — De invoering der nieuwe gemeente-wet hand aan hand te doen gaan met eene vereeniging van kleine gemeenten, wordt bij voortduring door de hooge regering wenschelijk geacht.

Op aanschrijving van den Minister van binnenlandsche zaken van 27 Maart 1851, houden gedep. Staten zich met de zamenstelling van een zoodanig ontwerp bezig.

Gemeente-besturen. De veranderingen in het personeel des bestuurs van de steden dezer provincie zijn de volgende:

Te Amersfoort is in plaats van den heer P. Gallenkamp Pels, wiens verkiezing tot lid van den raad, uit hoofde dat hem de vereischte tijd van inwoning ontbrak, buiten gevolg was gebleven, gekozen de heer mr. H. W. van Werkhoven.

Te Ysselstein is als zoodanig gekozen de heer H. D. G. A. Immink, in plaats van Th. Waller, van woonplaats veranderd.

Wat het personeel van de burgemeesters en secretarissen in de gemeenten ten platten dezer provincie betreft, hierin zijn de navolgende veranderingen voorgevallen, als betrekkelijk burgemeesters en secretarissen, voor die betrekkingen gezamenlijk: te Driebergen, Rijzenburg en Starkenburg eervol ontslagen de heer H. Ph. Conde, en in diens plaats benoemd de heer A. J. U. baron van Wassenaer tot Catwijck; te Eemnes benoemd de heer J. Pen, burgemeester en secretaris van Baarn en de Vuursche, in plaats van wijlen den heer C. D. Laan.

Betreffende de secretarissen: Te Maarsseveen en Maarssenbroek, in plaats van de heeren F. H. van den Helm en F. L. Tissot van Patot, eervol ontslagen, benoemd de heer J. G. Dolmans, burgemeester dier gemeenten; te Jutphaas ontslagen L. Rijneveld Jz.; te Schonauwen op deszelfs verzoek eervol ontslagen de heer W. J. de Voogt en als zoodanig benoemd de heer S. van Raven, burgemeester aldaar; te Soest op zijn verzoek eervol ontslagen de heer J. A. Steyn.

Gemeente-ambtenaren. — Tot gemeente-ontvangers zijn in 1850 benoemd: te Achttienhoven de heer D. A. A. van Sorgen; te Breukelen St. Pieters de heer D. van der Veen; te Eemnes de heer J. C. G. Laan; te Gerverskop en te Harmelen de heer J. C. Haasse; te Honkoop de heer G. van Ingen; te Polsbroek (Zuid) de heer W. de Jong; te Rijnauwen de heer E. Kwint; te Schalkwijk de heer J. van Loeck; te Schonauwen de heer J. G. Geelkerken; te Soest de heer J. Bredie; te Veldhuizen de heer J. C. Haasse; te Vleuten de heer H. P. M. van Bijleveldt; te Zevender de heer H. Bijneveld en te Zuylen de heer D. A. A. van Sorgen.

Gemeente-archieven. Ten aanzien van dit onderwerp zal al wat belang mogt wekken opgenomen worden in een algemeen overzigt van 's lands archieven, waaraan bij het departement van binnenlandsche zaken wordt gearbeid, en waarin gehandeld zal worden over het archief van het provinciaal geregtshof, de archieven der steden Utrecht, Amersfoort, Rhenen, Wijk bij Duurstede, Montfoort en Ysselstein, het archief der oud-Roomsch-Katholijke of bisschoppelijke geestelijkheid, dat van de duitsche orde, balije van Utrecht, en de verzameling staatstukken in de boekerij onzer hoogeschool, en eindelijk over de belangrijke collectie archieven ter griffie van het hoog militair geregtshof aanwezig, en betreffende de militaire zaken, zoo te land als ter zee, waarvan de oudste stukken uit het laatst der 16e eeuw afkomstig zijn.

Begraafplaatsen. Zoo ver de kennis van gedep. Staten strekt, worden de begraafplaatsen in het algemeen in eenen goeden staat onderhouden.

JAARLIJKSCHE BEGROOTINGEN.

De begrootingen van al de gemeenten over 1851 wijzen gezamenlijk aan: in gewone ontvangsten *f* 605630.91^5, en in buitengewone *f* 52942.75^5, totaal *f* 658573.67.

De opbrengst der plaatselijke belasting op de boter voor de stad Utrecht bedraagt *f* 26,000.

De gezamenlijke uitgaven zijn bij de plaatselijke begrootingen voor 1851 uitgetrokken gewoon *f* 534849.37, buitengewoon *f* 178995.54, totaal *f* 713844.91.

Onder die uitgaven komen onderanderen voor:

Kosten voor publieke werken *f* 104064.42^5, — voor het openbaar onderwijs *f* 83425.03^5, — voor inrigtingen tot bevordering van kunsten en wetenschappen *f* 10850.— en voor onderstand aan behoeftigen en aan liefdadige instellingen *f* 82342.—

De gemeenten van Rhenen en van Zeist zijn in een bloeijenden staat. Amerongen, Breukelen Nijenrodes, Eemnes, Lopik en Vreeswijk kunnen in eenige mindere mate op eene gunstige vermelding ten deze aanspraak maken. De geldmiddelen der overige gemeenten kunnen wel niet genoemd worden in eenen ongunstigen staat te verkeeren, maar derzelver behoeften moeten meer hoofdzakelijk worden gevonden door hoofdelijke omslagen, en bepaaldelijk in de steden, Rhenen uitgezonderd, door heffing tevens van plaatselijke opcenten op verschillende voorwerpen van verbruik, waarop Rijksbelasting wordt geheven.

HOOFDSTUK IV.

GENEESKUNDIGE POLITIE.

Gezondheids-toestand. — Waren de beide vorige jaren door het epidemisch heerschen der cholera asiatica voor de bevolking der provincie hoogst verderfelijk, zoo is sedert het verdwijnen daarvan met het einde des jaars 1849 de gezondheids-toestand allergunstigst geweest. Bijna geene enkele ziekte heerschte epidemisch, en het aantal zieken door de geheele provincie was zeer gering. Uit het medegedeelde onder de afdeeling *bevolking* blijkt dan ook, dat de vermindering der bevolking, ten gevolge van het heerschen der cholera, zich van lieverlede herstelt door de talrijkheid der geboorten in verhouding tot de sterften.

Het getal verrigte vaccinatiën in het jaar 1850 bedraagt 3590, waarvan 2703 kosteloos en 887 tegen betaling. Aan de kinderziekte overleden 8 lijders, terwijl het getal aangetasten bedroeg 121.

Wederom heeft men in het afgeloopen jaar het verlies te betreuren gehad van twee kinderen, die het slagtoffer zijn geworden van de beet van aan dolheid lijdende honden — met betrekking tot dit onderwerp mag niet worden verzwegen, dat in dergelijke gevallen, in plaats van de toevlugt te nemen tot de geneeskunst-oefenaren, niet zelden de noodzakelijkste voorzorgen worden verwaarloosd, of wel een redmiddel wordt gezocht in geheime dranken, die door onkundigen te koop worden aangeboden. De provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt is bij deze gelegenheid in haar rapport teruggekomen op het wenschelijke eener provinciale belasting op de honden, die, naar haar oordeel, het gevolg zoude hebben, dat vele nuttelooze zouden worden afgeschaft, waardoor het getal der in de provincie aanwezige honden zou verminderen en de vermoedelijke gevallen der honds-dolheid mede naar verhouding afnemen.

In het afgeloopen jaar heeft het personeel der geneeskunst-oefenaren in deze provincie vele veranderingen ondergaan. Dit geldt inzonderheid ten aanzien van de vroedvrouwen, die haren werkkring meer en meer door de vroedmeesters zien innemen. De geneeskundige commissie heeft hieromtrent medegedeeld, dat zij het van het hoogste belang acht, dat de stand der vroedvrouwen zoo veel mogelijk worde gehandhaafd, en dat het derhalve bij haar een punt van blijvende overweging uitmaakt, in hoe verre, zoo tot opleiding der vroedvrouwen als tot verzekering aan haar van een genoegzaam bestaan, algemeene maatregelen zouden kunnen worden voorgedragen.

De meergenoemde geneeskundige commissie eindelijk, heeft te kennen gegeven, dat zij, in het belang der goede verpleging van zieken en kraamvrouwen, eene uitbreiding van het stedelijk ziekenhuis hoogst wenschelijk acht, waardoor ook het academisch onderwijs in de genees-, heel- en verloskunde krachtdadig zoude worden bevorderd.

Met opzigt tot de gast- en zieken-huizen te Utrecht, wordt het volgende medegedeeld. In het stads-ziekenhuis, waarvan de aard burgerlijk, en hetwelk daargesteld is uit makingen en giften door bijzondere personen, worden zieken opgenomen tegen betaling van kostgeld, alsmede de zoodanigen, welke niet in hunne eigene verpleging kunnen voorzien. In verhouding tot de bevolking dezer stad, bestaat er behoefte aan uitbreiding; doch de geldelijke middelen tot vergrooting en vertimmering ontbreken, zoodat, hoe wenschelijk die uitbreiding ook zij, men dezelve niet tot stand kan brengen. — In 1850 zijn 651 personen verpleegd, waarvan er 489 hersteld zijn vertrokken en 59 overleden.

De *diaconessen-inrigting*, welke is daargesteld door eene vereeniging van bijzondere personen en bekostigd wordt uit liefdegiften, heeft ten doel om aan vrouwen, die daartoe gaven ontvingen, en wier omstandigheden zulks toelaten, gelegenheid te geven, om zamen te werken tot verligting van ligchamelijke en geestelijke ellende; aan ieder, van welke godsdienstige gezindte ook, wordt de verlangde hulp verleend. De toestand is vooruitgaande. In 1850 werden 56 zieken opgenomen, waarvan er 44 zijn hersteld en 12 overleden.

HOOFDSTUK V.

NATIONALE MILITIE EN SCHUTTERIJEN.

Het getal der tot de loting voor de nationale militie ingeschrevenen voor de ligting van het jaar 1851, bedraagt 1375 manschappen.

De toestand der dienstdoende schutterijen in dit gewest is, in overeenstemming met de bepaalde voorschriften, zeer voldoende.

De sterkte der schutterij in de provincie is als volgt:

Dienstdoende schutterijen: actief 990, reserve 616 te zamen 1606. Rustende schutterijen: actief 1502, reserve 1207 te zamen 2709. Totaal van de sterkte, zoo dienstdoende als rustende schutterijen 4315.

HOOFDSTUK VI.

KERKELIJKE ZAKEN.

Het getal der Ned. Herv. gemeenten in dit gewest is 66, die bediend worden door 81 leeraren en 1 vasten hulpprediker te Amersfoort; laatstgenoemde wordt alleen gedeeltelijk uit 's lands kas bezoldigd, terwijl de tweede predikant te Zeist geene rijksbezoldiging geniet.

Met betrekking tot de R. K. gemeenten kunnen de in dit hoofdstuk behoorende bijzonderheden door ons niet worden verstrekt, vermits de aartspriester van Utrecht ons heeft medegedeeld, dat hij zich niet gemagtigd achtte, ons de gevraagde opgaven te doen geworden, waartoe hij ook niet geheel in staat zoude zijn, daar het aartspriesterschap van Utrecht eensdeels niet de geheele provincie bevat en anderdeels zich uitstrekt over een gedeelte der provinciën Noord- en Zuid-Holland.

Er bestaan in deze provincie vier gemeenten van de R. K. der Oude Klerezij, waarvan drie te Utrecht en een te Amersfoort, die door vier pastoors worden bediend; van deze vier geestelijken genieten er slechts twee van 's Rijkswege eene bezoldiging van *f* 300.—

Te Utrecht en Amersfoort bestaan Evangelisch Luthersche gemeenten; onder eerstgenoemden ressorteert eene zoogenaamde filiaalgemeente te Loenen. De gemeente te Utrecht heeft twee leeraren, waarvan de bezoldiging voor $^2/_3$ uit de gemeente-kas en voor $^1/_3$ door het Rijk wordt voldaan. In de bezoldiging van den eenigen predikant te Amersfoort, wordt door het Rijk bijgedragen de som van *f* 475.—

De eenige Remonstrantsche Gereformeerde gemeente in dit gewest is te Utrecht gevestigd; zij wordt bediend door een predikant, die, behalve de toelage uit de gemeentekas, geniet een rijks-tractement van *f* 1000.—

De Nederlandsche Israëlitische hoofd-synagoge te Amersfoort, alwaar een opperrabijn resideert, bestaat uit eene gemeente van Israëliten van den Hoogduitschen ritus; uit 's Rijks-kas is voor honorarium aan den opperrabijn, ten behoeve van het synagogaal ressort, toegelegd eene som van *f* 800.— De dienst bij de Utrechtsche gemeente wordt waargenomen door een leeraar, een voorzanger en een adsistent voorzanger; de overige gemeenten der provincie hebben geen eigen leeraar, wordende de geestelijke functiën aldaar vrijwillig door leken gedeeltelijk waargenomen.

Het provinciaal collegie van toezigt op de kerkelijke administratie bij de Hervormde gemeente heeft medegedeeld, dat, hoewel voor de instandhouding der kerkelijke gebouwen zoo veel mogelijk wordt zorg gedragen, er bij voortduring, vooral in kleine en minvermogende gemeenten, behoefte blijft aan ondersteuning uit publieke kassen. Behalve de bijdragen, in de eerste helft van 1850 toegelegd, voor de gemeenten Schalkwijk, Overlangbroek, Tienhoven en Vleuten, is toegestaan, ten behoeve van het kerkgebouw te Waverveen, de som van *f* 80.—, en van dat te Werkhoven, bij vernieuwing eene jaarlijksche gift van *f* 50.

Aan de Evang. Luth. gemeente te Utrecht is van 's Rijkswege de jaarlijksche tegemoetkoming van *f* 100.— uitbetaald, ter voorziening in de bestrijding van het jaarlijksch pensioen van de weduwe van een overleden leeraar.

Het jaarlijksche subsidie aan de hoofdsynagoge te Amersfoort, uit de stedelijke kas aldaar, bedraagt *f* 151.31.— Voor het daarstellen van een nieuw kerkgebouw voor de Israëlitische gemeente te Veenendaal, is uit de provinciale fondsen eene toelage verleend van *f* 1000.—, terwijl aan de Israëlitische gemeente te Utrecht een dergelijk subsidie van *f* 250.— is toegestaan.

Met betrekking tot de bezoldiging der leeraren bij de nederd. herv. gemeenten, heeft het prov. collegie van toezigt zich beklaagd, dat die bezoldiging niet is in evenredigheid aan den stand, dien zij in de maatschappij bekleeden, noch aan de behoeften van den tegenwoordigen tijd, en dat zij op de meeste plaatsen zelfs ontoereikend is ter voorziening in de belangen hunner huisgezinnen.

De navolgende besturen zijn door Z. M. tot aanvaarding van legaten geauthoriseerd, als:

Kerkvoogden der herv. gem. van Eemnes binnendijks, *f* 500.— besproken door wijlen den heer mr. C. D. Laan.

Kerkvoogden der herv. gemeente van Maartensdijk, *f* 500.— besproken door wijlen vrouwe C. Strick van Linschoten, donair. mr. C. G. van Hengst.

Kerkvoogden der herv. gemeente te Loenen, zes woningen staande aldaar, besproken door wijlen vrouwe G. M. Willink, wed. A. Bierens, te Amsterdam.

Het zendeling-genootschap der moravische broedergemeente te Zeist ter uitbreiding van de Christelijke godsdienst onder de heidenen, 2 legaten, het eerste groot *f* 2000.— in geld, en het tweede groot *f* 5000.— aan inschrijvingen op het grootboek der 2½ pCts. nationale schuld, beide vermaakt door wijlen vrouwe M. E. van de Wall, douair. mr. B. Oudewater van Brandwijk.

Het r. k. kerkbestuur van Hoogland, *f* 500.— besproken door wijlen A. E. van de Heysteeg, laatst wed. van C. van Hamersveld.

HOOFDSTUK VII.

ONDERWIJS, KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

In de provincie waren aanwezig: Openbare scholen 81, bijzondere scholen der 1e klasse 21, bijzondere scholen der 2e klasse 50, te zamen 152.

Het getal leerlingen bedroeg op 15 Januarij 1850: op de openbare scholen: 4822 jongens, 3642 meisjes, te zaâm 8464, op de bijzondere, 1e kl. 2027 jongens, 1836 meisjes, te zaâm 3863, op de bijzondere, 2e kl. 1175 jongens, 1013 meisjes, te zaâm 2188, in 't geheel 8024 jongens, 6491 meisjes, te zaâm 14515.

Op 15 Julij 1850: op de openbare scholen: 4638 jongens, 3834 meisjes, te zaâm 8472, op de bijzondere, 1e kl. 2033 jongens, 1820 meisjes, te zaâm 3853, op de bijzondere, 2e kl. 1227 jongens, 1043 meisjes, te zaâm 2270, in 't geheel 7898 jongens, 6697 meisjes, te zaâm 14595.

Kosteloos onderwijs ontvingen te Utrecht 4133, te Amersfoort 1037, en op het platte land 2958 leerlingen.

Het getal onderwijzers en onderwijzeressen was op de openbare scholen: Onderwijzers van den 1n rang 1, van den 2n 56, van den 3n 17, van den 4n 3, van geen rang 1, te zaâm 78, onderwijzeressen 3, dus in 't geheel 81.

Op de bijzondere scholen der 1e klasse waren 1 onderwijzer van den 1n rang en 20 van den 2en. — Op de bijzondere scholen der 2e klasse: 2 onderwijzers van den 1n rang, 29 van den 2n, 1 van den 3n, en 3 zonder rang,

te zaam 35, daarbij 15 onderwijzeressen, dus in 't geheel 50.

Tot verbetering van verschillende schoollokalen werden subsidien verleend.

De inrigting ter opleiding en vorming van *havelooze kinderen* te Utrecht werd in het jaar 1850 door een getal van 100 tot 140 geregeld bezocht, waarvan de jongens werden opgeleid in de beginselen van het kleermaken, en de meisjes worden onderwezen in het naaijen en breijen.

Verder wordt door een onderwijzer van de 4e diaconieschool aan beide kunnen onderwijs gegeven in het lezen, schrijven en de zangkunst; dit heeft te weeg gebragt, dat verscheidene kinderen, die van onderwijs verstoken waren gebleven, reeds aanmerkelijke vorderingen hebben gemaakt.

De oprigting van eene tapijt- of kleedenfabriek zal, bij gunstige ondersteuning, gewis aanleiding geven tot het daarstellen van meer takken van nijverheid, hetwelk, zoo de directie haar oogmerk kan bereiken, in het vervolg tot leniging der armoede zal kunnen strekken.

Bewaarscholen zijn er in de stad Utrecht 6 met 357 jongens, 346 meisjes, te zaam 703, 2e district 1 met 25 jongens, 31 meisjes, te zaam 56, 3e district stad Amersfoort 3 met 196 jongens, 216 meisjes, te zaam 412, 3e district platteland 3 met 152 jongens, 151 meisjes, te zaam 303, 4e district platteland 2 met 87 jongens, 101 meisjes, te zaam 188, 5e district platteland 3 met 70 jongens, 66 meisjes, te zaam 136, in 't geheel 887 jongens, 911 meisjes, te zaam 1798. Herhalingscholen zijn er 7 met 189 jongens, 59 meisjes, te zaam 248. Zondagscholen zijn er 6 met 260 jongens, 218 meisjes, te zaam 478. Werkscholen zijn er 4 met 30 jongens, 235 meisjes, te zamen 265. Zangscholen zijn er 2 met 84 jongens, 15 meisjes, te zaam 99.

Latijnsche school te Utrecht. Het Utrechtsche gymnasium is sedert jaren in eenen bloeijenden staat, en telt doorgaans een tachtigtal leerlingen, die gewoonlijk gedurende *vijf* jaren, over *vijf* klassen hunnen werkkring volbrengen.

Het heeft zijnen bloei te danken aan de inrigting van het onderwijs, den ijver der docenten en de manier van onderwijzen.

De inrigting van het onderwijs is aan dit gymnasium het eerst in het koningrijk op het *vak-systeem* gegrond, volgens de beginselen, door wijlen den hoogl. van Heusde, in zijne brieven over het hooger onderwijs, ontwikkeld.

De groote voordeelen van eene zoodanige verdeeling der werkzaamheden onder de docenten zijn in *brieven over de tegenwoordige inrigting der latijnsche school te Utrecht* (Utrecht, 1837), door wijlen den hoogl. van Bolhuis naauwkeurig aangewezen. Die voordeelen zijn ook in de volgende jaren bestendig gebleken, en het is alzoo niet te verwonderen, dat deze inrigting bij de hervorming der gymnasien in de laatste jaren, te Leyden, Zutphen en op andere plaatsen navolging heeft gevonden.

Lat. school te Amersfoort. Het onderwijs is er gedurende het jaar 1850 geregeld geweest. Daarvan is gebruik gemaakt, gedurende het eerste halfjaar, door 25 leerlingen, en gedurende het tweede halfjaar, door 27.

Hoogeschool te Utrecht. In het personeel der hoogleeraren zijn, sedert het laatste verslag, geene veranderingen voorgevallen. Het gevaar, dat onlangs dreigde, is gelukkig geweken, — de vrees, dat wij den nestor van onzen senaat, den waardigen Suerman, zouden verliezen, tot onze dankbare blijdschap beschaamd. Al de overige hoogleeraren waren in staat, voortdurend met kracht en ijver hunne ambtspligten te vervullen, en menigeen heeft zich door de grenzen zijner wettelijke verpligting niet gebonden gerekend, maar ook daar, waar hij er niet toe gehouden was, uit eigen aandrift zijne talenten ter ontwikkeling van studie-zin en wetenschappelijke kennis aangewend. Die pogingen zijn met goeden uitslag bekroond. De ijver in het bezoeken der lessen en het streven om er voordeel van te trekken, is het bevredigend blok geweest. Er is alle reden om zich over den geest der kweekelingen te verblijden.

Wat het materieel en de hulpmiddelen van het onderwijs in het gemeen betreft, overal hebben de gewone jaarlijksche uitbreidingen en noodige verbeteringen plaats gehad, en de verschillende kabinetten en inrigtingen bleven daardoor in staat, aan de behoeften op de gewone wijze te voldoen. De bibliotheek ontving eene vermeerdering, vooral van de zijde van de koninklijke bibliotheek, en met den zoogenaamd wetenschappelijken of systematischen catalogus werd een begin gemaakt.

De botanische tuin werd vooral door javaansche en zuid-amerikaansche planten verrijkt, en was in de gelegenheid zich door ruilingen met de kruidtuinen van Hanover en Parijs nog meer uit te breiden.

Het zoölogisch kabinet, het anatomisch museum, het physisch kabinet, waar gelegenheid tot eigene practische oefening aan de studenten gegeven is, het chemisch laboratorium, werden op gelijke wijze onderhouden en eenigzins vermeerderd, terwijl eindelijk ook het nieuwe munt der hoogeschool, zoo wel ter smartlenging of genezing der lijdenden als ter vorming der studenten, goede diensten bleef bewijzen.

Het getal der studenten is gedurende het jaar 1850 aanmerkelijk toegenomen. Bedroeg het aan het einde van 1849 367, waarvan 351 hier en 16 elders hunne studiën volbragten, aan het einde van 1850 was het geklommen tot 407, die over de verschillende faculteiten volgens deze getallen verdeeld waren:

Regtsgeleerdheid, hier studerenden 166, elders 15, te zamen 181. Letteren 11, elders 1, te zamen 12. Geneeskunde 43, elders 6, te zamen 49. Wis- en natuurkunde 13. Godgeleerdheid 148, elders 4, te zamen 152. Gezamenlijk getal 381, elders 26, te zamen 407. Men kan hier nog bijvoegen, dat de toestand der academische gebouwen steeds veel te wenschen overlaat. De gebouwen zijn meestal zeer oud en vorderen daardoor vele kosten van reparatie, terwijl de gelden uit 's rijks schatkist, tot dat einde toegestaan, gering zijn en ontoereikende, om die gebouwen in behoorlijken staat te houden.

Kunsten en wetenschappen. — Het schilder- en teekengenootschap onder de zinspreuk kunstliefde, den 12 October 1807 tot stand gekomen, heeft ten doel de beoefening en aanmoediging der beeldende kunsten, door de gelegenheid te verschaffen tot het teekenen naar het naakt en gekleed levend model en naar voorwerpen van pleister, door het geven van kunstbeschouwingen en door het uitloven van premiën.

De afdeeling Utrecht der maatschappij tot nut van 't algemeen heeft geene andere verzamelingen dan die eener leesbibliotheek, met het doel om door dat middel, verlichting godsvrucht en goede zeden te bevorderen en aan de mindere klassen de gelegenheid te geven zich voor niet een aangenaam en nuttig onderhoud te verschaffen.

Het natuurkundig gezelschap, opgerigt in den jare 1813, verkeert steeds in eenen bloeijenden staat en telt ruim honderd zestig leden. Deszelfs doel is het houden van bijeenkomsten, toegewijd aan de bevordering eener algemeen bevattelijke kennis van de werken der natuur, met toepassing op de algemeene welvaart der maatschappij. Het gezelschap bezit eene vrij belangrijke verzameling van natuurkundige werktuigen, welke, vereenigd met die der academie, ten dienste staan van den hoogleeraar in de natuurkunde bij het geven van academisch onderwijs; een voorregt, te meer te waardeeren, naarmate de subsidiën van Rijkswege niet toelaten al die werktuigen aan te koopen, die de vorderingen der wetenschappen noodzakelijk maken. Behalve de academie heeft ook de technische school, onder bepaalde voorwaarden, vrijheid om de werktuigen, aan het gezelschap toebehoorende, bij het geven der lessen te gebruiken.

Door den hoogleeraar dr. Th. G. van Lidth de Jeude wordt een gedeelte van het hem toebehoorend buitenverblijf, afgezonderd, tot het houden eener zomer-societeit, bekend onder den naam van zoölogische societeit, welke verspreiding van algemeen nuttige kennis en bevordering van aangenaam gezellig verkeer zich tot doel heeft gesteld.

Het lees-museum, ten jare 1838 opgerigt, is bestemd tot het lezen van week-, maand- en andere tijdschriften, tot onderscheidene vakken van kunsten, letteren en wetenschappen betrekkelijk, van kleine boekwerken, vlugschriften en nieuwspapieren, en gedurende de wintermaanden tot het houden van voorlezingen over letterkundige en wetenschappelijke onderwerpen.

Met overleg van heeren curatoren en van den heer bibliothecaris der hoogeschool is in der tijd bepaald, dat alle maandwerken en tijdschriften, die voor rekening der academische bibliotheek worden aangeschaft, gedurende 14 dagen in het museum worden ter lezing gelegd, terwijl daarentegen alle vlugschriften, tijdschriften en nieuwsbladen, welke door het museum worden aangeschaft en waarvan het getal niet gering is, na verloop van een jaar aan de bibliotheek worden geschonken.

Het oudheidkundig gezelschap in den jare 1842 door nu wijlen jhr. mr. H. M. A. J. van Asch van Wijck opgerigt, bestaat thans gedurende den tijd van negen jaren in den vorm van een leesgezelschap, en heeft ten doel de beoefening der geschiedenis des vaderlands en zijner koloniën, in haren wijdsten omvang, met inbegrip van de kunst en regts-geschiedenis en de geschiedenis der wetenschappen en fraaije letteren.

Door geschenken, welke van tijd tot tijd aan het genootschap door zijne honoraire en gewone leden worden vereerd, en door ruiling van werken met binnen- en buitenlandsche wetenschappelijke vereenigingen, breidt zich de bibliotheek van het genootschap meer en meer uit.

Het departement Utrecht der nederlandsche maatschappij ter bevordering van nijverheid bestaat, wat de huishoudelijke inrigting betreft, nog steeds op denzelfden voet als vroeger en telt op het oogenblik honderd leden, maar heeft eene aanzienlijke uitbreiding ondergaan, ten opzigte van de middelen, waardoor het de nijverheid tracht te bevorderen.

Met medewerking van de stedelijke regering en van het Utrechtsche departement der maatschappij tot nut van 't algemeen, heeft het departement van nijverheid in het laatst van het vorige jaar eene inrigting van onderwijs voor den nijveren stand opgerigt, welke allezins aan de daarvan gekoesterde verwachting schijnt te zullen voldoen.

Het heeft vervolgens, ten behoeve zijner leden, eene lees-inrigting van maandwerken, enz., op nijverheid betrekking hebbende, tot stand gebragt, waaraan tevens verbonden is het doel van mededeelingen door eenige zijner leden, op de departements-vergaderingen over de nieuwste en belangrijkste onderwerpen van nijverheid.

Op de stads-teekenscholen te Utrecht was op ult. Dec. 1850 het getal leerlingen 242, in 1849 was hetzelve 16 minder. Aan 12 leerlingen is ook nog onderwijs gegeven in de beginselen der werktuigkunde.

Aan de teekenschool te Amersfoort zijn een twaalftal leerlingen.

De technische school te Utrecht is opgerigt onder goedkeuring van het sted. bestuur en onder den bijval van vele belangstellende ingezetenen uit deze stad en van elders. Behalve van de Staten van dit gewest, ondervindt die school geene ondersteuning van eenige magt, uitgenomen dat het stedelijk bestuur, in vereeniging met het bestuur der stadsteekenschool, het gebruik der teekenzaal aan de technische school heeft afgestaan.

Er zijn vijf onderwijzers, van den aanvang harer oprigting af aan, en alzoo van het openen van den eersten cursus (Augustus 1850), aan haar werkzaam geweest: de heeren Grothe, van Laer, Krecke, Baudet en van Dokkum, die in de verschillende vakken hebben onderwezen, vermeld in het plan en in het onderwijs.

Het aantal leerlingen is van den aanvang af aan 12 geweest, terwijl één leerling de school voor korten tijd heeft verlaten.

Voor het tegenwoordige is de technische school van andere inrigtingen geheel afhankelijk. De inrigtingen der hoogeschool, als het natuurkundig, het zoölogisch en mineralogisch kabinet, het scheikundig laboratorium, de hortus botanicus, bieden allen de welwillende hand aan de technische school; zonder deze zou het onderwijs, aan haar verstrekt, alle hulpmiddelen missen, daar zij, behalve eene verzameling model-teekeningen en platen, verstoken is van allen toestel. Zij is en blijft dus afhankelijk van de hoogeschool, omdat de middelen geheel ontbreken, om voor haar werktuigen of andere voorwerpen aan te schaffen.

Uit den inhoud van het onderwijs, hetwelk voor het eerste studiejaar bepaald is, vloeit voort, dat de school van lagere en middelbare scholen geheel verschilt. De leerlingen, die op de technische school worden opgenomen, worden geacht op de lagere en middelbare scholen verkeerd te hebben, wanneer onder den naam van middelbare scholen hier de dusgenoemde fransche scholen mogen worden verstaan. Het onderwijs op de technische school is noodwendig vormend en ontwikkelend, zoo als elk onderwijs behoort te wezen; maar het heeft eene eigene rigting.

Op de technische school worden de grondslagen gelegd van die kundigheden, welke in kunsten en bedrijven van toepassing zijn en een deel dier toepassing aldaar reeds medegedeeld.

Inrigting tot onderwijs aan den arbeidenden stand te Utrecht. Na aankondiging en oproeping in de Utr. courant, hebben 19 jongelieden zich tot het bijwonen van het onderwijs aangemeld.

Het getal leerlingen, dat voor rekening der maatschappijen van nijverheid en tot nut van 't algemeen geacht kan worden den cursus te hebben bijgewoond, bedraagt 25; terwijl daarin, van wege de directie der stads-school van teeken- en bouwkunde, 13 leerlingen zijn toegevoegd. Het getal leerlingen heeft derhalve in het geheel 38 bedragen. Onder die leerlingen waren 1 schilder, 2 schrijnwerkers, 3 onderwijzers, 2 boekbinders, 4 horologiemakers, 3 opzigters of aanstaande architecten, 3 smeden, 5 timmerlieden, 2 [illegible]smeden, 1 metselaar, 1 mandenmaker en 1 kamerbehanger, te zamen 28; de overigen hadden nog geen vast beroep gekozen. De lessen werden door hen vlijtig bezocht, en de leerlingen gaven blijken van lust en belangstelling in het onderwijs. Het examen, door hen op den 8 April jl. afgelegd, toonde over het geheel, dat het onderwijs niet zonder vrucht was gebleven. Aan 6 der leerlingen, die zich gedurende den cursus, als ook op het examen, meer bijzonder schenen aan te bevelen, zijn kleine belooningen, in den vorm van boekgeschenken, uitgereikt.

Wat den aard van het onderwijs betreft, zoo moest dit zoo eenvoudig mogelijk, — tevens met eene practische rigting verbonden zijn, en in dit opzigt, als wegens betoonden ijver en bekwaamheid, is groote lof aan den docent, den heer dr. Krecke, verschuldigd.

Wat het lokaal betreft, zoo heeft het stedelijk bestuur der stad Utrecht daartoe eene der bovenzalen van het gebouw van kunsten en wetenschappen net en doelmatig doen inrigten. Het getal der daar reeds aanwezige werktuigen bedraagt 92 nummers.

De kosten die het eerste jaar bijna *f* 800 hebben bedragen zijn gedekt door verschillende ontvangsten à *f* 887.50. Het bestuur vermeldt met hooge erkentelijkheid de aanzienlijke gift van *f* 500, aan de inrigting door HH. Staten dezer provincie toegezegd, die in het najaar ontvangen wordende, voornamelijk zal strekken tot aanvulling en uitbreiding der verzameling van werktuigen en gereedschappen.

Handwerkschool te Amersfoort. De handwerkschool, ten jare 1835 door het aldaar gevestigde departement der maatschappij tot nut van 't algemeen opgerigt is, bestemd voor jongelieden, welke zich aan den handwerkstand hebben toegewijd.

Het onderwijs wordt gegeven door vier onderwijzers en omvat de beginselen der meet-, stel-, natuur- en werktuigkunde en het bouwkundig teekenen. Het onderwijs in het teekenen wordt twee maal in de week gegeven.

Het getal leerlingen, dat tot de lessen wordt toegelaten, is twaalf.

Aan de handwerkschool is sedert het jaar 1839 eene herhalingschool verbonden. De ondervinding had doen zien, dat de jongelieden, die op de handwerkschool wenschten toegelaten te worden, over het algemeen de vereischte bekwaamheid en vaardigheid niet bezaten, en door het openen eener herhalingschool wilde men hun gelegenheid geven, om zich behoorlijk voor de handwerkschool voor te bereiden.

Het getal leerlingen, dat op de herhalingschool kan toegelaten worden, is oorspronkelijk bepaald op twintig.

(Het ver... h... a).

UTRECHT bij L. E. BOSCH & Comp.